

UNIVERSITEIT GENT

FACULTEIT DIERGENEESKUNDE

Academiejaar 2016 – 2017

**GEDRAG VAN BENGALEN
IN RELATIE TOT HUN GESCHIKTHEID ALS HUISDIER**

door

Julie ROSSEAU

Promotoren: Prof. Dr. Christel Moons
Dr. Hilde Vervaecke

Onderzoek uitgevoerd in het kader
van de Masterproef

©2017 *Julie Rosseau*

Universiteit Gent, haar werknemers of studenten bieden geen enkele garantie met betrekking tot de juistheid of volledigheid van de gegevens vervat in deze masterproef, noch dat de inhoud van deze masterproef geen inbreuk uitmaakt op of aanleiding kan geven tot inbreuken op de rechten van derden.

Universiteit Gent, haar werknemers of studenten aanvaarden geen aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid voor enig gebruik dat door iemand anders wordt gemaakt van de inhoud van de masterproef, noch voor enig vertrouwen dat wordt gesteld in een advies of informatie vervat in de masterproef.

UNIVERSITEIT GENT

FACULTEIT DIERGENEESKUNDE

Academiejaar 2016 – 2017

**GEDRAG VAN BENGALEN
IN RELATIE TOT HUN GESCHIKTHEID ALS HUISDIER**

door

Julie ROSSEAU

Promotoren: Prof. Dr. Christel Moons
Dr. Hilde Vervaecke

Onderzoek uitgevoerd in het kader
van de Masterproef

©2017 *Julie Rosseau*

VOORWOORD

Graag zou ik enkele personen bedanken voor hun steun tijdens het tot stand komen van dit onderzoek. Eerst en vooral mijn hoofdpromotor professor Dr. Christel Moons en mijn medepromotor Dr. Hilde Vervaecke omdat ze hun inzichten inzake het onderwerp met mij deelden en steeds voor mij klaar stonden, ook op zaterdag! Verder alle eigenaars van Bengalen die zo enthousiast waren om de enquête volledig in te vullen, zonder jullie was deze masterproef nooit tot stand gekomen. Daarnaast wil ik ook graag mijn familie en vrienden bedanken voor hun niet aflatende steun.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING EN TREFWOORDEN	1
INLEIDING	2
LITERATUURSTUDIE	3
1. Domesticatie van de Bengaal	3
1.1. De ontstaansgeschiedenis van het Bengaalse ras	3
1.2. De voorouder van het Bengaalse ras	4
1.3. De verschillende generaties van het Bengaalse ras	5
1.4. Domesticatie van de huiskat (Felis catus)	5
2. De gedragingen van de Bengaal	6
3. Het welzijn van de Bengaal	8
4. Gedragsproblemen van de Bengaal	9
4.1. Sproeien	10
4.2. Eliminatie buiten de kattenbak	11
4.3. Automutilatie: overmatig likken	11
4.4. Agressie	11
4.5. Verlatingsangst	13
4.6. Pica	13
5. De gezondheid van de Bengaal	14
MATERIAAL EN METHODEN	15
1. Opzet van de online enquête	15
2. Rekrutering van respondenten	16
3. Verwerking van de resultaten	16
RESULTATEN	17
1. Respondenten	17
2. Bengaalse kattenpopulatie	17
2.1. Aantal en verspreiding	17
2.2. Leeftijd en geslacht	17
2.3. Generatieverdeling	17
2.4. Aankoop	18
2.5. Leefomgeving	20
2.6. Binnen- of buitenkat	20
2.7. Samenleven met andere dieren	21
2.8. Spelgedrag	22
2.9. Andere gedragingen	23
2.10. Medische achtergrond	25
DISCUSSIE	26
CONCLUSIE	30
LITERATUURLIJST	31
BIJLAGEN	34

SAMENVATTING EN TREFWOORDEN

De Bengaal is een hybride kattensoort die voortkomt uit een kruising van de wilde Bengaalse tijgerkat (*Felis [Prionailurus] bengalensis*) en de gedomesticeerde Amerikaanse korthaar (*Felis catus*). Het is een vrij recent en populair kattenras waarover weinig wetenschappelijke literatuur werd gepubliceerd. Is de Bengaal wel geschikt om als huisdier te houden? De Bengaal heeft namelijk een andere oorsprong dan de gewone huiskat (Europese Korthaar) en een korter domesticatieproces achter de rug. Toch wordt de Bengaal bij ons reeds als huisdier gehouden, niettegenstaande een wettelijk verbod in België. Ondervinden deze raskatten hier welzijnsproblemen? Kan men in onze contreien wel een gezonde Bengaal houden? In onderhavig onderzoek werd met behulp van een online enquête een beeld gevormd van de huidige populatie Bengalen in België en Nederland. Eigenaars van Bengalen werden uitgenodigd om anoniem vragen te beantwoorden over de leefsituatie, het gedrag en de gezondheid van hun kat. Uit de resultaten bleek dat de Bengaalse kattenpopulatie in België en Nederland vrij jong en relatief gezond is. Hun eigenaars zijn grotendeels gemotiveerd en kozen hun kat omwille van haar uiterlijk en karakter. Dit karakter is voornamelijk actief en speels. Toch wordt de Bengaal door haar eigenaar opvallend vaak ook als "schootkat" omschreven. De voor de hand liggende conclusie zou dan ook kunnen zijn dat de Bengaal wel degelijk in België en Nederland als een gezond kattenras gehouden kan worden. In dit beperkte onderzoek zijn er geen opvallende indicaties voor welzijns-, gedrags- of gezondheidsproblemen, gerelateerd aan het Bengaalse ras.

Trefwoorden:

Bengaalse kat – Belgische wetgeving – dierenwelzijn - ethologie – hybride ras

INLEIDING

Sinds januari 2015 is dierenwelzijn in België een gewestelijke bevoegdheid. België bestaat uit drie gewesten: het Vlaamse gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest. Binnen het Waalse gewest werd recent een oproep gelanceerd om als fokker en particuliere houder van Bengaalse katten een erkenning aan te vragen bij de Dienst Dierenwelzijn van de Waalse overheid vòòr 31 maart 2016. Het betreft Bengalen die behoren tot generatie F1 tot F4, plus niet gesteriliseerde Bengalen die behoren tot generatie F5. Een *light* versie van de erkenning werd voorzien voor particulieren met een gesteriliseerde Bengaal vanaf generatie F5. Alle personen die na 31 maart 2016 nog in het bezit zijn van niet-geregistreerde Bengalen kunnen hiervoor vervolgd worden en de dieren kunnen in beslag genomen worden. De Waalse oproep tot registratie en erkenningsaanvraag van de Bengaalse kat veroorzaakte heel wat ophef onder de Bengaal eigenaars, voornamelijk in Wallonië (Leefmilieu Brussel, 2017; Portail de la Wallonie).

Het mag echter duidelijk zijn dat in België een particulier niet elk dier in huis mag houden. Enkel bepaalde zoogdiersoorten die geschikt zijn als huisdier zijn volgens de Belgische wet toegelaten. De namen van deze soorten zijn te vinden op de 'positieve lijst' uit het Koninklijk Besluit van 2009 (Bijlage I). Het doel van de positieve lijst is ervoor te zorgen dat de dieren kunnen genieten van een zo optimaal mogelijk dierenwelzijn en het risico voor de mens zo klein mogelijk te maken. Kruisingsproducten van dieren die niet op deze lijst staan zijn ook verboden om als huisdier te houden in België. Nu is het zo dat de Bengaalse kat wel degelijk een kruisingsproduct is van de Bengaalse tijgerkat (*Felis [Prionailurus] bengalensis*), die niet op de positieve lijst staat, en de Amerikaanse korthaar (*Felis catus*) (Tabor, 2007; Vlaamse overheid).

Feit is dat er Bengalen gehouden worden in België en de vraag stelt zich of dit zodoende een goede of slechte praktijk is. Het heersende beeld van de Bengaal is voornamelijk gebaseerd op meningen van zowel liefhebbers als tegenstanders van dit ras, en slechts in beperkte mate op wetenschappelijk onderbouwde literatuur. Daarom heeft deze studie als doel om eerst een overzicht te geven van de bestaande literatuur en er vervolgens een bijdrage aan te leveren door in de populatie Bengalen in België en Nederland op zoek te gaan naar welzijns-, gedrags- en gezondheidsproblemen.

LITERATUURSTUDIE

1. Domesticatie van de Bengaal

1.1. De ontstaansgeschiedenis van het Bengaalse ras

Het Bengaalse kattenras (Fig. 1) is ontstaan uit een kruising tussen de wilde Aziatische Bengaalse tijgerkat of Aziatische luipaardkat (*Felis [Prionailurus] bengalensis*) (Fig. 2) en de gedomesticeerde Amerikaanse korthaar (*Felis catus*) (Tabor, 2007). De Bengaal is een hybride ras, wat wil zeggen dat het ontstaan is door een kruising tussen twee verschillende soorten katten (Bradshaw, 2012). De betrokkenheid van andere rassen gedurende de ontstaansgeschiedenis van dit ras wordt in vraag gesteld. Volgens Gregory et al. (2014) zijn bijvoorbeeld ook de Ocicat, Egyptische of Indische Mau en de Abbessijn hierbij betrokken.

Fig. 1: De Bengaalse kat (<http://static.animalzoo.ro/uploads/2015/09/bengal.jpg>)

De eerste kruising tussen de wilde Aziatische luipaardkat en de gedomesticeerde huiskat vond plaats in 1963 in de Verenigde Staten nadat Jean Sugden Mill gefascineerd was geraakt door het uiterlijk van deze wilde katachtige. Ze importeerde een vrouwelijk exemplaar uit Zuidoost Azië in 1961. Als

fokpartner voorzag ze een gedomesticeerde zwarte kater. De fokpogingen die daarop volgden waren succesvol, maar niet voldoende om een nieuw ras te stichten (Hart en Hart, 2013; Hart et al., 2014). De eerste generatie hybride nakomelingen waren namelijk afstandelijk naar de mens toe en konden daarom geen goede huisdieren zijn. Het was nodig om gedomesticeerde katten met een vriendelijk en stabiel karakter te selecteren voor de verdere paringen die zodoende konden leiden tot het huidige Bengaalse ras (Tabor, 2007).

De hedendaagse Bengaalse katten zijn afkomstig van Bengalen die de familie Mill in 1983 succesvol begon te fokken in de Verenigde Staten (Hart en Hart, 2013; Hart et al., 2014). Het uiteindelijke doel was om een nieuw ras te kweken met een gedomesticeerd karakter, maar met het uiterlijk van een wilde katachtige (Hart en Hart, 2013; International Cat Care). Het Bengaalse ras werd vervolgens erkend als nieuwe kattensoort in 1986 door The International Cat Association (TICA). De soort werd enorm populair en in 2007 werden er wereldwijd 9000 Bengaalse katten geteld (Tabor, 2007). Er wordt door sommige bronnen zelfs gesuggereerd dat het één van de populairste en snelst groeiende rassen van de afgelopen tijd is (Lyons, 2012; Hart en Hart, 2013).

1.2. De voorouder van het Bengaalse ras

De voorouder van de Bengaalse kat, de Bengaalse tijgerkat, is volgens Fraser (2012) een voorbeeld van een wilde katachtige die gemakkelijk gedomesticeerd kan worden en slechts een korte aanpassingsperiode nodig heeft aan het samenleven met de mens. Er zijn inderdaad archeologische indicaties van domesticatie van de Aziatische luipaardkat. Deze wilde kattensoort leefde 5000 jaar geleden namelijk commensaal met mensen in het Neolithische China (Vigne et al., 2016). De domesticatie was echter maar van korte duur vermits de stamvader van de huidige gedomesticeerde kat, de wilde kat (*Felis silvestris*) is.

Fig. 2: De Bengaalse tijgerkat of Aziatische luipaardkat

(<http://www.hdwinc.com/alcbucefinley.jpg>)

Toch bestaat er onduidelijkheid over de mate waarin Bengaalse tijgerkatten getemd kunnen worden en dus hun vrees ten aanzien van bepaalde mensen verliezen. In het artikel van Cameron-Beaumont (2002) wordt de domesticatie van de Bengaalse tijgerkat niet voorspelbaar geacht omdat ze in het onderzoek geen affiliatieve gedragingen tonen ten opzichte van hun verzorgers in de dierentuin. Dit in tegenstelling tot de Serval, voorouder van de Savannah, die meer contactzoekend was en zich vriendelijker gedroeg tegenover de mens dan de stamvader van de Bengaal. Andere bronnen zoals Bradshaw et al. (2012) en Hart et al. (2014) bevestigen dit door van mening te zijn dat de Bengaalse tijgerkat erg moeilijk en zelfs één van de minst tembare kattensoorten is.

1.3. De verschillende generaties van het Bengaalse ras

Het Bengaalse kattenras bestaat uit verschillende generaties. De eerste generatie, F1 genoemd, is een hybride generatie. Ze bestaat immers uit nakomelingen van de kruising tussen een Bengaalse tijgerkat en een gedomesticeerde kat. De mannelijke F1 hybride is steriel en kan dus geen nakomelingen verwekken. Hieruit volgt dat de volgende generaties enkel kunnen ontstaan door een vrouwelijke kat uit de F1 generatie te kruisen met een gedomesticeerde of een hybride, wel vruchtbare kater uit een volgende generatie. De kattinnen uit generatie F2 worden op hun beurt gepaard met een gedomesticeerde of Bengaalse kater om de F3 generatie te produceren, enzovoorts. (Hart et al., 2014).

De eerste drie generaties, van F1 tot F3, worden in het algemeen enkel gehouden om mee te fokken. Gregory et al. (2014) stellen dat slechts kittens die behoren tot de vierde generatie als gedomesticeerd beschouwd kunnen worden en aldus gedomesticeerd gedrag vertonen. Het is dan ook vanaf generatie F4, dat individuen van dit ras gehouden worden als huisdier. Deze generatie zou volgens Bradshaw et al. (2012) nog 6% van de 'wilde' genen bevatten, hoewel dit door de auteurs van het boek niet berekend of door logische denkwijze onderbouwd wordt.

1.4. Domesticatie van de huiskat (*Felis catus*)

De voorouder van de huiskat is de wilde katachtige *Felis Silvestris* en dus niet dezelfde voorouder als de Bengaal heeft. De domesticatie van de huiskat is ook reeds veel vroeger gestart. Er wordt geschat dat dit proces begon zo'n 8.000 tot 10.000 jaren geleden toen de mens een meer landbouwgericht bestaan begon te leven. De kat werd toen aanzien als goede jager, die knaagdieren doodde die gestockeerde granen kwamen opeten. De eerste duidelijke tekenen van domesticatie werden echter pas later gevonden in Egypte, waar katten gefokt werden voor religieuze doeleinden. Archeologische bewijzen van domesticatie in Egypte werden gevonden, die dateren van 1.550 voor Christus. Katten werden pas naderhand meer wijdverspreid in Europa teruggevonden, namelijk vanaf de vierde eeuw na Christus (Driscoll et al., 2007; Bradshaw, 2009; Hart et al., 2014).

Pas veel later in het domesticatieproces werd een deel van de katten intensief op bepaalde uiterlijke kenmerken geselecteerd waardoor de huidige raskatten zijn ontstaan (Hart et al., 2014). Sommige raskatten, zoals de Siamees en de Pers, ontstonden al eeuwen geleden na selectie uit de groep van

huiskatten. Meer recent ontstonden rassen zoals de Munchkin, met dwerggroei, Ragdolls met een eerder niet-reactief karakter en de haarloze Sphynx. Het ontstaan van deze rassen is gebaseerd op specifieke mutaties. Andere huidige kattenrassen zoals de Chausie en de Bengaal zijn dan weer ontstaan door hybridisatie met andere kattensoorten, respectievelijk de *Felis chaus* en de *Felis prionailurus bengalensis* (Bradshaw, 2009).

2. De gedragingen van de Bengaal

Tussen de auteurs van verschillende bronnen bestaat onenigheid over wat het karakter van de Bengaal juist inhoudt. Meerdere bronnen zijn het erover eens dat de Bengaal een actieve en speelse kat is (Fraser, 2012; Hart et al., 2014; Braastad et al., 2016; Brander en Waran, 2016; Horwitz en Pike, 2016). Als gevolg van deze karaktereigenschappen stellen Brander en Waran (2016) dat Bengalen veel aandacht en verrijking van de omgeving nodig heeft opdat ze geen destructief gedrag zouden vertonen. Tabor (2007) breidt de descriptie uit met de beschrijving dat het ras levendig, rusteloos, nieuwsgierig en onderzoekend is.

Brander en Waran (2016) vullen aan dat het bijgevolg katten zijn die graag buitenshuis tijd zouden willen doorbrengen, maar dat Bengalen vaak binnenshuis worden gehouden. Tabor (2007) bevestigt dit door de Bengaal te omschrijven als een ras dat graag jaagt en achtervolgt. Volgens het onderzoek van Wilhelmy et al. (2016) heeft de Bengaal, samen met de Maine Coon en de Burmees een hogere prooi-interesse dan andere kattenrassen. In die studie werden 574 eigenaars van raskatten (12 rassen in totaal) bevroegd over het gedrag van hun kat, waaronder 27 eigenaars van Bengaalse katten.

Volgens een studie van Wassink-van der Schot et al. (2016), waarbij katten opgedeeld werden in groepen (de Bengaalse kat werd samen gegroepeerd met onder andere de Burmees en Australian mist), wordt er in de groep waartoe de Bengaal behoort meer vocalisatie gerapporteerd door de eigenaars. Ook in de studie van Braastad et al. (2016) geven eigenaars aan dat Bengalen significant meer vocaal zijn dan andere kattenrassen wat betreft vocalisaties gericht naar de mens. De studie omvatte 1204 katten uit vijftien verschillende rassen en de Europese Korthaar, waarvan twintig van de katten behoorden tot het Bengaalse ras.

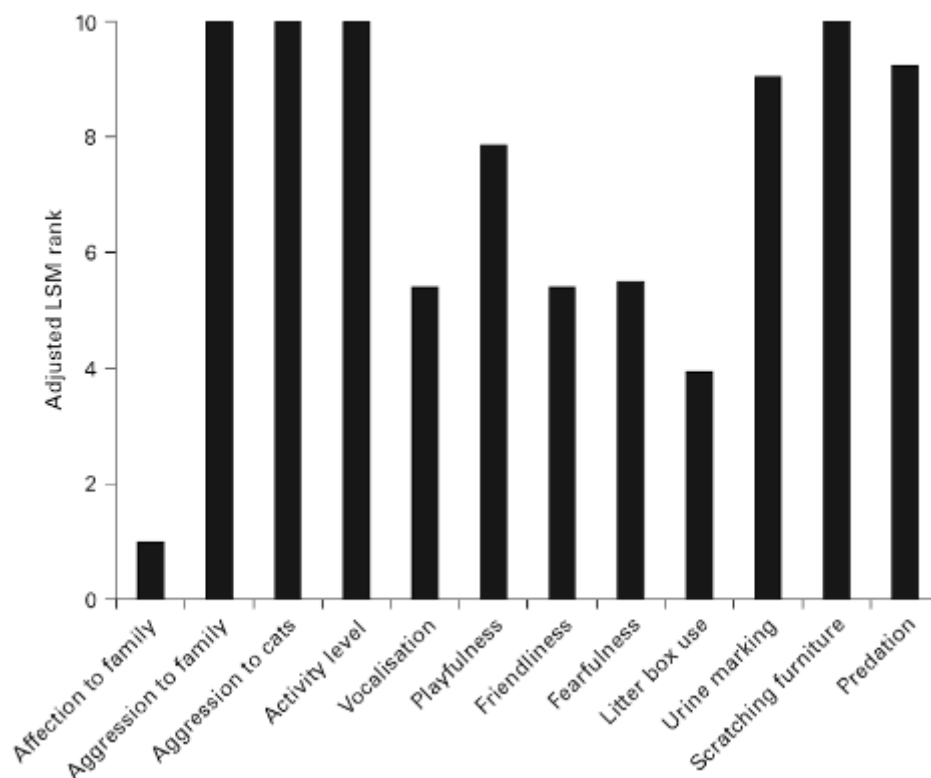
Hart et al. (2014) schrijven het Bengaalse ras meer negatieve eigenschappen toe zoals agressie gericht naar mensen en dieren en het tonen van weinig aanhankelijkheid. Ze stellen dat deze karaktereigenschappen afkomstig zijn van de selectie op het exotische vachtpatroon (afkomstig van de wilde katachtige *Felis [Prionailurus] bengalensis*) en dat er bijgevolg ook geselecteerd is op deze minder aantrekkelijke, meer 'wilde' karaktereigenschappen.

Hart en Hart (2013) beschrijven in hun boek hoe je volgens hen de ideale kat kan vinden. De Bengaal is één van de rassen die in dit boek beschreven wordt. Het doel van het boek is de gedragskenmerken van verschillende kattenrassen met elkaar vergelijken. De beoordeling van de gedragskenmerken werd gedaan via telefoongesprekken met 80 dierenartsen die gespecialiseerd zijn in het behandelen van katten in de Verenigde Staten. Het is dus gebaseerd op de mening van deze mensen, die weliswaar

vaak in aanraking komen met deze dieren en de verhalen en klachten van de eigenaars over hun dier te horen krijgen. Elke dierenarts kreeg willekeurig zeven rassen toebedeeld om te beoordelen. Ze moesten voor een bepaalde gedraging deze rassen ordenen van: minst waarschijnlijk dat dit ras dit gedrag zal vertonen (plaats 1) tot meest waarschijnlijk dat dit ras dit gedrag zal vertonen (plaats 10). Uit deze gegevens werden vervolgens grafieken opgesteld per ras. Bijvoorbeeld voor de Bengaal (Grafiek 1) werden de gedragingen 'agressie gericht naar mensen', 'agressie gericht naar katten', 'actief zijn' en 'krabben aan meubels' op plaats 10 gezet. Dit betekent dat volgens deze 80 dierenartsen de Bengaal het meest waarschijnlijke ras is, van de hen opgegeven rassen, om dit gedrag te vertonen. De andere rassen waarmee de Bengaal vergeleken werd zijn: Ragdoll, Maine Coon, Tonkinees, Oosterse korthaar, Sphynx, Cornish rex, Burmees, Siamees, DSH (*domestic short-haired cat*), Blauwe Rus, Manx, Noorse boskat, DLH (*domestic long-haired cat*), Exotic, Abessijn en Pers.

Natuurlijk speelt de omgeving en geslacht ook een grote rol in het tot uiting komen van bepaalde gedragingen, wat ook in het boek van Hart en Hart (2013) aangehaald wordt. De manier waarop een dier zich gedraagt is afhankelijk van drie factoren: genetische predispositie, eerdere ervaringen en omgeving en moet dus steeds in deze context beoordeeld worden (Seksels, 2012).

Grafiek 1: rangorde van het gedrag van Bengalen van plaats 1, minst waarschijnlijk dat de Bengaal dit gedrag zal vertonen, tot plaats 10, meest waarschijnlijk dat de Bengaal dit gedrag zal vertonen, in vergelijking met vijftien andere raskatten, DSH en DLH volgens 80 dierenartsen gespecialiseerd in katten (Hart en Hart, 2013)

3. Het welzijn van de Bengaal

Er bestaat veel discussie over het welzijn van huisdieren en de link met het voorkomen van abnormaal gedrag en stress bij deze dieren. Toch is dierenwelzijn niet enkel het afwezig zijn van abnormaal gedrag en stress, maar moet de beoordeling hiervan in een veel breder opzicht bekeken worden. Het Brambell Committee stelde in 1965 de vijf vrijheden voor dieren op, een eerste poging tot het definiëren van dierenwelzijn. Dit toont dat dierenwelzijn een relatief modern concept is. Achteraf heeft de British Farm Animal Welfare Council de vijf vrijheden omgevormd tot (Keeling en Jensen, 2009):

1. Afwezigheid van honger, dorst en ondervoeding
2. Geschikt comfort en aanwezigheid van schuilplaatsen
3. Preventie of snelle diagnose en behandeling van letsels en ziekte
4. Vrijheid om de meeste normale gedrag patronen te vertonen
5. Afwezigheid van angst

Nog later werd het beoordelen van welzijn door wetenschappers benaderd via twee mogelijke denkpijpen. De eerste denkwijze is dat welzijn gerelateerd is met de afwezigheid van ziekte, abnormaal gedrag en fysiologische veranderingen die gerelateerd zijn met stress, en de aanwezigheid van groei en voortplanting. Door deze meetbare aspecten van het dier te combineren, zou een beeld gevormd kunnen worden van in hoeverre een dier kan omgaan met de omgeving waarin het zich bevindt. De tweede denkwijze impliceert het beoordelen van de gevoelens en emoties van dieren om zo een indicatie te verkrijgen van hun welzijn. Een nadeel van deze werkwijze is dat er nog geen goede technieken bestaan om de emotionele staat van een dier te bepalen, tenzij het indirect gebeurt aan de hand van gedragingen (Keeling en Jensen, 2009). Fraser (2012) geeft een voorbeeld van deze opvatting om dierenwelzijn te meten, toegepast op het gedrag de huiskat in Tabel 2.

Het voordeel van het gebruik van gedragingen als indicatie voor het welzijn van een dier is dat deze data het gemakkelijkst te bekomen zijn. Het tot uiting komen van abnormale gedragingen zoals een gedragsprobleem, kan een eerste teken zijn dat het dier moeilijkheden heeft met het omgaan met de leefsituatie waarin het zich bevindt (Keeling en Jensen, 2009).

Tabel 2: twaalf indicatoren van het welzijn van de kat, gebaseerd op het gedrag (uit Fraser, 2012).

Veronderstelde volgorde van significantie	Indicator	Incidentie
1	Uitbarstingen van spelgedrag, achtereenvolgende, hardlopen en/of klimmen	Dagelijks, vooral in de eerste drie levensjaren
2	Periodes waarin de kat zich uitrekt	Regelmatig
3	Geeuwen	Na een slaaperperiode
4	Zichzelf wassen (alle vormen, inclusief het wassen van aangezicht en oren)	Meerdere keren per dag
5	Zijkant van kop, lichaam en heup langs de eigenaar wrijven	Periodiek
6	Responsieve houding en tolerantie	Meestal wanneer de kat geaaid wordt
7	Spinnen	Wanneer de kat geaaid wordt
8	Vriendelijk en zacht miauwen	Bij het groeten in de ochtend
9	Voor de voeten van de eigenaar lopen	Af en toe
10	Het omhoog brengen van de staart	Wanneer de kat stevig geaaid wordt van kop tot staart wanneer ze rechtop staat
11	Op een verhoogde uitkijkpost gaan liggen	Dagelijks een aantal keren op een aantal locaties
12	Likken van andere kat of eigenaar	Af en toe

4. Gedragsproblemen van de Bengaal

Gedragsproblemen bij dieren worden omschreven als abnormaal gedrag dat ongewenst is voor de eigenaar van dit dier. Het dier is niet meer in staat om aangepast en functioneel te reageren in (een) bepaalde context(en). Hierdoor wordt het gedrag dysfunctioneel en vormt het een welzijnsprobleem voor het dier en in de meeste gevallen ook voor zijn omgeving (Sonntag en Overall, 2014, Seksel, 2016, Wassink-van der Schot et al., 2016). Het is verder ook zeer belangrijk omdat het één van de meest voorkomende redenen is om afstand te doen van een kat (Amat et al., 2009, Wassink-van der Schot et al., 2016).

Een gedragsprobleem moet onderscheiden worden van probleemgevend gedrag. Dit is een deel van het normaal gedrag van de kat, dat door de eigenaar of maatschappij als ongepast wordt beschouwd en aldus niet wordt aanvaard of als storend wordt ervaren. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de eigenaar zich niet voldoende bewust is van wat normaal gedrag voor zijn dier betekent (Seksels, 2012, Wassink-van der Schot et al., 2016).

4.1. Sproeien

Sproeien is het meest voorkomende probleemgevend gedrag bij katten. Het behoort tot het normaal territoriaal gedrag van de kat, dat door de eigenaar en/of omgeving als storend kan worden ervaren. Voornamelijk het sproeigedrag van de kater kan tot ergernissen leiden omdat zijn urine een zeer sterke geur bevat. Sproeien betekent dat de kat al staand met de staart rechtop een kleine hoeveelheid urine naar achteren spuit, meestal op verticale objecten (tafelpoot, deurpost, gordijn, kast,...) waarbij getrappeld wordt met de achterpoten (Fig. 3) (Seksel, 2012).

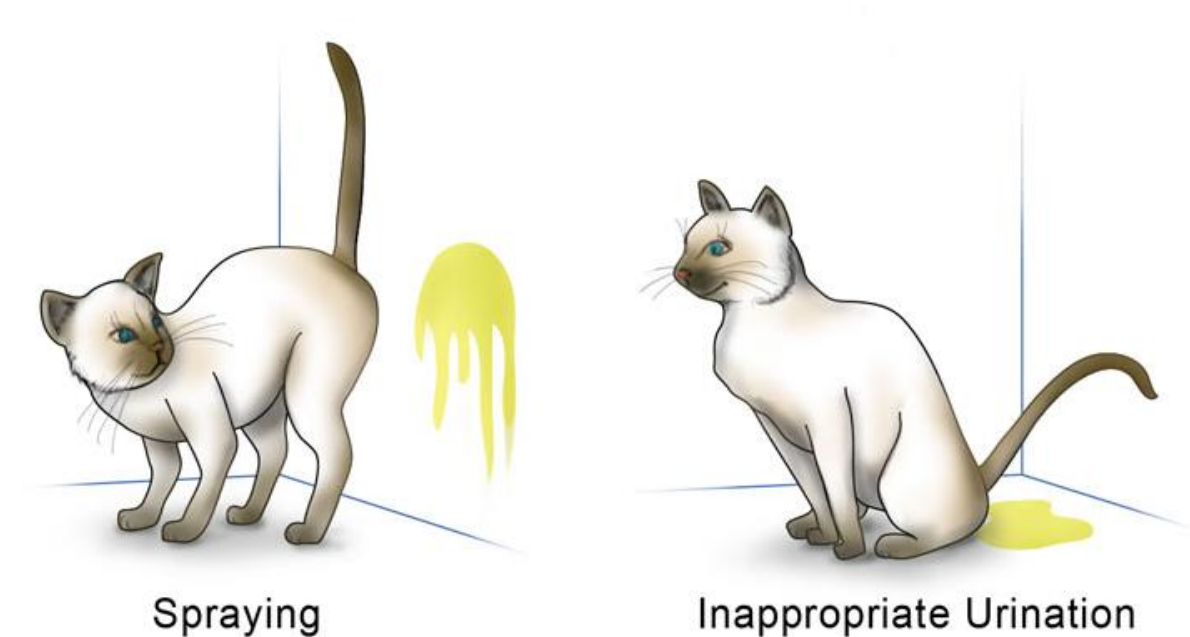

Fig. 3: links de houding van een kat tijdens sproeien, rechts tijdens eliminatie

(http://www.cathealth.com/images/spraying_vs_urinating_cat_behavior.jpg)

De enige Bengaalse kat in de studie van Overall en Dunham (2002) vertoonde sproeigedrag. Het was een studie waarbij dieren met OCD (*obsessive-compulsive disorder*) geselecteerd werden uit het cliëntenbestand van de universitaire dierenkliniek gespecialiseerd in gedrag te Pennsylvania. Die auteurs, alsook Hart en Hart (2013) stellen beiden dat sproeien geassocieerd zou kunnen worden met de recente domesticatie van het Bengaalse ras. Het is namelijk een gedrag waar wilde katten voordeel uit halen. Door te sproeien bakenen wilde katachtigen hun territorium af, kunnen ze confrontaties met soortgenoten vermijden en zoeken ze een partner om mee te paren (Fraser, 2012).

4.2. Eliminatie buiten de kattenbak

Eliminatie betekent het bewust ledigen van blaas of rectum op een horizontale oppervlakte waarna de kat krabbewegingen zal maken in een poging de urine of feces te bedekken (Fig. 3) (Seksel, 2012). Omdat de kat een hygiënisch dier is zal ze binnenshuis bij voorkeur urineren en defeceren in de kattenbak. Eliminatie buiten de kattenbak is steeds afwijkend gedrag en een teken dat er zich een probleem voordoet binnen de leefomgeving van deze kat, zoals bijvoorbeeld een sociaal conflict (Fraser, 2012; Seksel, 2012).

Het gedragsprobleem wordt gerapporteerd in alle rassen, bij mannelijke en vrouwelijke dieren, intact en niet intact en bij alle leeftijden (Seksel, 2012). Volgens het onderzoek van Wilhelmy et al. (2016) en het boek van Hart en Hart (2013) zien eigenaars van Bengaalse katten hun kat echter vaker dan andere kattenrassen (met uitzondering van de Birmaan) op ongewenste plaatsen elimineren. Een mogelijke verklaring hiervoor wordt gegeven door Fraser (2012) die oppert dat, wanneer er een verstoring optreedt in de leefomgeving van de kat, het mogelijk is dat het dier terugvalt op zijn genotypisch gedrag dat afstamt van zijn voorouder, namelijk de wilde katachtige. Hierbij zal de kat haar territorium opnieuw willen afbakenen en om dit te doen kan de kat op verschillende plaatsen in het huis feces achterlaten of sproeien (Fraser, 2012).

4.3. Automutilatie: overmatig likken

Zelfverzorging is normaal kattengedrag en de manier waarop een kat haar vacht onderhoudt, zich ontdoet van parasieten en haar lichaamstemperatuur regelt. Katten gaan ongeveer 30-50% van de uren dat ze wakker zijn besteden aan zelfverzorging. Het is ook een manier voor een kat om de stress te verlichten. Katten gaan zichzelf namelijk vaak likken na een conflictsituatie zoals gestraft worden of een agressieve ontmoeting met een andere kat (Seksel, 2012).

Wanneer zelfverzorging een gedragsprobleem wordt gaat de kat zich aan verhoogde frequentie en intensiteit likken op steeds dezelfde plaats. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn angst, stress, pijn, jeuk en onoplosbare conflicten (Seksel, 2012). Er zijn geen rasspecifieke gegevens beschikbaar voor dit gedrag bij Bengalen.

4.4. Agressie

Agressief gedrag is een vaak voorkomend probleem bij katten (Beaver, 2004; Fraser, 2012). In de studie van Amat et al. (2009), is het zelfs de meest voorkomende klacht van katteneigenaars. Het gaat hier om een retrospectieve studie naar de risicofactoren voor het tot uiting komen van een gedragsprobleem, waarbij 336 katten met een gedragsprobleem werden geëvalueerd in de dierenkliniek gespecialiseerd in gedrag te Barcelona. In de meeste gevallen is er sprake van agressie naar andere katten toe, maar in geval van agressie gericht naar mensen is het meest voorkomende slachtoffer de eigenaar.

4.4.1. Agressie gericht naar mensen

De oorzaak van de agressie gericht naar mensen kan zeer divers zijn. Een kat die angstig of gefrustreerd is zal via lichaamstaal subtiele signalen tonen om aan te geven dat een confrontatie mogelijks op komst is. Deze signalen zijn staren, oren vooruit, achteruit of recht opzij, pilo-erectie, bolle rug, zich klein maken en/of gaan liggen. Een kat doet dit omdat ze over het algemeen liever het conflict wil vermijden, maar in sommige situaties hiertoe de kans niet krijgt. Deze signalen zijn aldus bedoeld om de afstand te vergroten en een aanvaring te vermijden en vinden meestal plaats zonder dat de kat geluiden maakt (Beaver, 2004; Amat et al., 2009; Fraser, 2012). Mogelijks komt het tot een aanval wanneer de eigenaar deze subtiele waarschuwingssignalen van de kat niet opmerkt (Beaver, 2004; Amat et al., 2009; Fraser, 2012). De kat wil dan met behulp van agressie het conflict of de dreiging proberen op te lossen.

Het is echter ook mogelijk dat de kat gefrustreerd geraakt door de aanwezigheid of provocerend gedrag van een andere kat, waar ze echter fysiek niet bij kan. De agressie voortkomend uit deze frustratie kan vervolgens gericht worden op een persoon of een kat die wel fysiek bereikt kan worden. Dit fenomeen wordt ook wel '*feline redirected aggression*' genoemd (Beaver, 2004; Fraser, 2012; Seksel, 2012).

Verder kunnen katten bijten wanneer ze door mensen worden benaderd, opgetild, gehanteerd, genegeerd of wanneer een (meestal onbekende) persoon hun territorium betreedt. Ook passieve agressie, waarbij de kat bijvoorbeeld de doorgang voor de eigenaar blokkeert, is een mogelijk type van agressie gericht naar de mens (Seksel, 2012).

De impact van een aanval is voor een eigenaar psychologisch en fysiek niet te onderschatten. Bij sprake van agressie gericht naar mensen is deze vaak gerelateerd aan spelgedrag en/of het aaien van de kat (Beaver, 2004; Amat et al., 2009). In de studie van Braastad et al. (2016) wordt agressie naar mensen niet in het bijzonder geassocieerd met het Bengaalse ras.

4.4.2. Agressie gericht naar andere katten

Wederom zijn er bij agressieve aanvaringen tussen katten meerdere mogelijke oorzaken. Het kan bijvoorbeeld ontstaan bij angst of frustratie in onopgeloste conflicten. Volgens de studie van Wassink-van der Schot et al. (2016) wordt er in de groep waartoe de Bengaal behoort meer agressie gerapporteerd tussen katten die bekend zijn met elkaar, alsook agressie naar mensen toe waarmee ze bekend zijn. Dezelfde conclusie over de Bengaal wordt getrokken in het boek van Hart en Hart (2013), namelijk dat ze agressiever zijn dan andere kattenrassen ten aanzien van familieleden en andere katten.

4.5. Verlatingsangst

Verlatingsangst komt voor bij katten die te zeer gehecht zijn aan of te afhankelijk zijn van mensen en dan voornamelijk gezinsleden. Het komt vaker voor wanneer het huishouden bestaat uit slechts één persoon plus de kat en vaker bij zeer jonge of zeer oude katten (Seksel, 2012; Fraser, 2012). Er zijn geen rasspecifieke gegevens beschikbaar voor dit gedrag bij Bengalen.

In aanwezigheid van de eigenaar(s) is het mogelijk dat de kat de eigenaar(s) overal in huis volgt om aandacht en fysiek contact te vragen. Wanneer een kat met verlatingsangst wordt gescheiden van de eigenaar(s) wordt ze meestal extreem angstig en kan ze overmatig gaan vocaliseren, destructief gedrag vertonen, op ongewenste plaatsen elimineren, anorexie vertonen en inactief zijn. Ze kan zelfs braken en diarree krijgen of aan zelfmutilatie doen in deze situaties (Fraser, 2012; Seksel, 2012).

4.6. Pica

Pica is het opeten van oneetbare voorwerpen. Volgens de studie van Wassink-van der Schot et al. (2016) wordt er in de groep waartoe de Bengaal behoort meer pica gerapporteerd door hun eigenaars. Volgens Seksel (2012) wordt dit gedrag vaker waargenomen bij Oosterse kattenrassen zoals de Siamees en de Burmees, maar kan het voorkomen bij alle kattenrassen en de Europese Korthaar. Pica zou ook meer voorkomen bij katten tussen twee tot acht maanden en één tot twee jaar oud en bij katten die uitsluitend binnenshuis gehouden worden.

5. De gezondheid van de Bengaal

Het is zeer belangrijk om op te merken dat een plotse verandering in gedrag mogelijks terug te leiden is tot het begin van een ziekteproces of pathologische aandoening. Gedrag is namelijk vaak één van de eerste tekenen die zichtbaar kunnen veranderen voor de eigenaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een verandering in lichaamshouding, eetlust, activiteit en voortbeweging, maar ook een gedragsprobleem zoals bijvoorbeeld agressie, kan een uiting zijn van een zeer pijnlijk proces dat aan de gang is. Hierdoor kan de drempel voor een aanval immers verlagen. Daarom is het zeer belangrijk om pijn en ongemak veroorzaakt door een medische aandoening op te sporen teneinde deze te kunnen elimineren om het gedragsprobleem te helpen verdwijnen (Fraser, 2012; Seksel, 2012).

Het is mogelijk dat onverwachte gezondheidsproblemen optreden binnen het Bengaalse ras, zoals onvruchtbaarheid. Dit is te verklaren doordat de Bengaal een hybride kattensoort is. Een hybride soort kan namelijk allelen voor een bepaald gen bezitten die incompatibel zijn met elkaar. De genen van beide diersoorten (wilde Bengaalse tijgerkat en gedomesticeerde kat) hebben miljoenen jaren van evolutionair verschil tussen zich. Hierdoor kunnen bij kruisingen verschillen ontstaan op het niveau van de DNA sequentie van een gen die de onvruchtbaarheid in de eerste generaties kan verklaren (Lyons en Kurushima, 2012).

Binnen het Bengaalse ras is het de mannelijke F1 hybride die steriel is en dus geen nakomelingen kan verwekken. Het is echter ook moeilijk om te fokken met F1 kattinnen omdat zij een verminderde vruchtbaarheid vertonen (Lyons, 2012). Gregory et al. (2014) stellen dat er ook gedaalde vruchtbaarheid voorkomt bij katers van de F2 en F3 generatie. Het is inderdaad zo dat het bij hybride kattensoorten enkele generaties kan duren eer de vruchtbaarheid hersteld wordt, maar het is ook mogelijk dat een gedaalde vruchtbaarheid nog steeds voorkomt in verdere generaties (Lyons, 2012).

Verder verklaren Hart en Hart (2013) en Horwitz en Pike (2016) dat er geen gekende predisposities voor ziekte zijn aangetoond bij de Bengaal. Wel het tegendeel blijkt volgens hen, namelijk dat de Bengaal, net als zijn voorouder, immuun zou zijn tegen het feliene leukemievirus.

Volgens International Cat Care zijn volgende ziekten in het Bengaalse ras geïdentificeerd: pyruvaat-kinase deficiëntie, progressieve retinale atrofie en *flat chest kitten syndrome*. De Bengalen zouden ook een predispositie hebben voor heupdysplasie. Er wordt bovendien gesuggereerd dat de prevalentie van hypertrofische cardiomyopathie hoger zou zijn bij de Bengaal dan bij andere rassen.

MATERIAAL EN METHODEN

1. Opzet van de online enquête

Een online vragenlijst (Bijlage III) werd opgesteld om de omgeving, de gedragingen en de gezondheid van de Bengalen in kaart te brengen. De enquête bestond uit 28 vragen en werd tot stand gebracht met behulp van het programma Survey Monkey. De enquête werd verspreid in België (Vlaanderen en Wallonië) en Nederland. Een Nederlandstalige versie werd aangeboden voor respondenten uit Vlaanderen en Nederland en een Franstalige versie voor respondenten uit Wallonië.

De enquête was beschikbaar van 6 februari 2017 tot 23 maart 2017. Eigenaars van Bengalen werden uitgenodigd om de enquête meerdere keren in te vullen indien ze meer dan één Bengaal hadden.

De vragenlijst bestond voornamelijk uit meerkeuzevragen, waarbij de respondent soms de mogelijkheid werd gegeven om de antwoordoptie 'overige' of 'andere' zelf in te vullen. In het eerste onderdeel van de enquête werd de doelgroep van het onderzoek afgebakend. Er werd gevraagd of de respondent een Bengaal bezit en of hij in Vlaanderen, Wallonië of Nederland woont. Indien de respondent antwoordde dat hij of zij geen Bengaal bezit, werd de enquête voor deze persoon beëindigd. Wanneer de respondent wel aan de criteria van de doelgroep voldeed werd hij of zij doorverwezen naar het volgende onderdeel van de enquête waar de demografische informatie van de Bengaal aan bod komt: leeftijd, geslacht, reproductieve status, tot welke generatie de kat behoort en het aantal Bengaalse katten in het huishouden. Ook kon de respondent hier aangeven of hij of zij een eigenaar of fokker (occasioneel of erkend) is.

In het derde onderdeel van de enquête werd gepeild naar de aankoop van de Bengaal, namelijk wat was de aangewende informatiebron en de motivatie voor de keuze van het ras, plaats van aanschaf en het verkrijgen van stamboekgegevens. Het volgende en vierde onderdeel werd zo opgezet om de leefsituatie van de Bengaal beter te kunnen inschatten. Er werd ook kort gepeild naar gedragingen die verlatingsangst bij katten kunnen indiceren. Indien de kat lange tijd alleen thuis blijft werd in het vijfde onderdeel van de enquête gepeild naar storend gedrag tijdens deze periode. Zoniet, werd meteen doorverwezen naar het zesde deel in verband met problemen in de buurt bij buitenkatten.

In het zevende deel van de enquête werd in kaart gebracht met welke dieren de Bengaal samenleeft en of dit angst of agressie tussen deze dieren oplevert. Nadien werd ook naar de inschatting van de eigenaar gevraagd over het activiteitsniveau van de kat. Er werd hierbij ook gepeild naar de gedragsmatige tekenen van stress bij een kat.

In deel acht werden een aantal gedragingen opgesomd die de eigenaar kon beoordelen. Tenslotte werd in het laatste onderdeel van de enquête nagegaan of de Bengaal gediagnosticeerd werd met een gedrags- en/of een medisch probleem.

2. Rekrutering van respondenten

De contactinformatie van eigenaars van Bengalen werd verzameld via opzoekwerk op het internet te beginnen met de algemene zoekbrowser www.google.be. Allereerst werd op zoek gegaan naar fokkers van Bengalen in België en Nederland. De zoektermen 'Bengaal cattery België', 'Bengaal cattery Nederland' en variaties hierop, leverden reeds veel contactinformatie van fokkers van Bengalen op. Er werd specifiek naar e-mailadressen gezocht om in contact te komen met fokkers van het Bengaalse ras. Verder werden gegevens van catteries opgezocht via de website van Royal Canin: breeders.royalcanin.be. In totaal werd naar 112 fokkers in België en Nederland een uitnodiging gestuurd via e-mail om deel te nemen aan het onderzoek (Bijlage II). In de volgende stap werd gezocht naar plaatsen op het internet waar eigenaars van Bengalen zich groeperen. Startende met de zoekterm 'Bengaal' op de sociaalnetwerksite Facebook.be leverde dit meteen meerdere groepen op van eigenaars van het Bengaalse ras, zowel in België als in Nederland. Het plaatsen van een bericht op volgende online groepen was een logische volgende stap: De Bengaal, Bengalen Forum NL, Bengaal FaNS Nederland en Bengal Belgique. Via openbare ledenlijsten van deze groepen werden aan minstens 114 eigenaars van Bengalen bijkomend een persoonlijk bericht gestuurd met een uitnodiging tot deelname aan het onderzoek. Verder werden zulke verzoeken ook verstuurd naar 79 e-mailadressen van Bengaal eigenaars. Deze e-mailadressen werden verkregen door mond-aan-mond reclame over het lopende onderzoek en via de brochure 'Dossier pour la reconnaissance du chat bengal (F5+)' (Ruwet et al., 2016).

3. Verwerking van de resultaten

Na beëindiging van de enquêteperiode werden vanuit het online programma Survey Monkey de resultaten gedownload in een Microsoft Excel bestand, waarin ze verder verwerkt werden. Elke enquête handelde over één kat. De eigenaar had telkens de mogelijkheid om de enquête meerdere keren in te vullen voor andere Bengaalse katten in zijn bezit. Niet alle respondenten die aan de vragenlijst waren begonnen hebben deze afgewerkt tot op het einde. Daarom werd een criterium ingesteld, namelijk het beantwoorden van vraag acht 'Waarom heeft u voor dit ras gekozen?'. Indien de respondent dit criterium niet haalde werd de enquête verwijderd uit het gegevensbestand en niet meegeteld in de berekeningen. Telkens wanneer het totaal aantal antwoorden voor een vraag afwijkt van het aantal dat aan het criterium beantwoordde, wordt dit vermeld bij het weergeven van de resultaten.

Er werden twee Excel bestanden gedownload, namelijk de Nederlandstalige en de Franstalige. Beide *spreadsheets* werden eerst apart geanalyseerd. Voor elke vraag werd het aantal antwoorden geteld. Vervolgens werd ook voor elke antwoordoptie van de meerkeuzevraag het aantal antwoorden geteld. Om het totaal aantal antwoorden in België en Nederland samen te berekenen werden deze aantallen opgeteld. Nadien werd met de bekomen gegevens bij elke vraag per antwoordoptie percentages berekend met de formule: $(\text{aantal keer dat deze antwoordoptie werd kozen} \times 100) / \text{totaal aantal antwoorden op deze vraag}$.

RESULTATEN

1. Respondenten

In totaal werd de link naar de enquête 321 keer aangeklikt. Van deze reacties is er 307 keer aangegeven dat het huishouden daadwerkelijk één of meerdere Bengaalse katten bezit. Hiervan voldeed 87% aan het criterium namelijk het invullen van vraag acht (N=266). De meeste, namelijk 69% van de Bengaalse katten woont in Nederland, daarna komt Vlaanderen met 22% en tot slot Wallonië met slechts 9%. Van de 266 katten heeft 79% een gewone katteneigenaar, 14% verblijft bij een occasionele fokker en 7% bij een erkende fokker.

2. Bengaalse kattenpopulatie

2.1. Aantal en verspreiding

De meeste Bengalen bevinden zich in een huishouden met één of twee Bengaalse katten (resp. 45% en 34%). 3% van de Bengalen bevinden zich in een huishouden met 10 tot 20 Bengaalse katten. Het gaat hier steeds om erkende fokkers.

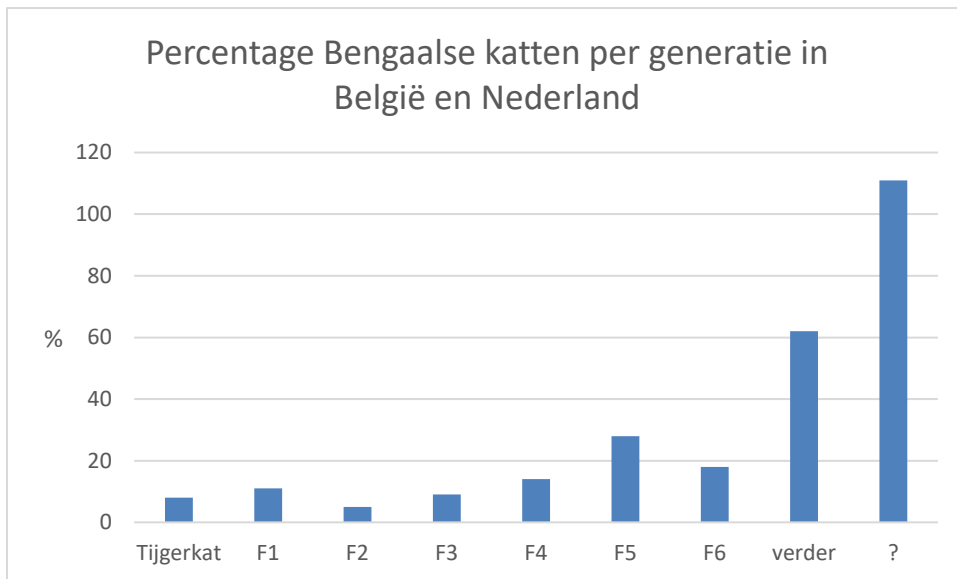
2.2. Leeftijd en geslacht

De gemiddelde leeftijd van de populatie Bengalen in deze enquête is 3,5 jaar \pm 2,9 jaar (min. 0,2 en max. 19 jaar oud, mediaan=2,9 jaar, N=264).

Van de Bengalen in deze enquête zijn 54% mannelijk, waarvan 86% gecastreerd. 46% van de Bengaalse katten zijn vrouwelijk, waarvan 67% gesteriliseerd.

2.3. Generatieverdeling

96% van de Bengalen uit Wallonië behoren tot de F4 generatie of een verdere generatie. 45% van de Bengalen uit Vlaanderen en Nederland hebben een eigenaar die geen idee heeft tot welke generatie hun Bengaal behoort. De opdeling van Bengalen in België en Nederland per generatie is weergegeven in Grafiek 1.

Grafiek 1: percentage Bengaalse katten per generatie in België en Nederland

2.4. Aankoop

De meest voorkomende motivatie van eigenaars om te kiezen voor hun Bengaal was het karakter van het dier (49,2%) en het uiterlijk (41,5%). Slechts in 2,4% van de gevallen schafte de eigenaar het dier aan nadat het ras hem was aangeraden door iemand. Voor 2,2% van de Bengalen werd niet specifiek voor hun ras gekozen, maar hun eigenaar zocht gewoon een kat als gezelschapsdier. De overige 4,7% van Bengalen werd om een andere reden uitgekozen. Van deze Bengalen werd 2% geadopteerd omdat ze een thuis zocht, 1,33% werd gekozen omdat het ras hypoallergene kenmerken voor de mens wordt toegeschreven, 0,44% omdat ze bijna niet verhareen en de overige 0,44% betrof een cadeau voor hun eigenaar. Verder zijn 0,44% Bengalen niet omwille van een specifieke reden gekozen.

Voor de meeste Bengalen waarvan de eigenaar de enquête invulde koos deze, voorafgaand aan de aanschaf van zijn dier, om (onder andere) via internet informatie op te zoeken over het Bengaalse ras (41,6%). Voor 29,4% van de Bengalen koos de eigenaar ervoor om deze informatie ook of uitsluitend bij een fokker van het Bengaalse ras te zoeken. Andere (additionele of exclusieve), maar duidelijk minder gebruikte manieren waarop eigenaars zich vooraf informeerden worden weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3: Hoe informeerden eigenaars zich over het Bengaalse ras in België en Nederland, vòòr de aanschaf van hun kat, als ze niet (enkel) via internet of fokker hun informatie verkregen

Manier van informeren	Percentage eigenaars
Boeken en tijdschriften	9,3%
Kattenvereniging	7,5%
Familie/vrienden/kennissen met een Bengaal	7,3%
Niet geïnformeerd	3,0%
Kattenshow	1,3%
Televisie	0,4%
Dierenarts	0,2%

In de Waalse huishoudens werden 75% van Bengalen aangekocht bij een erkende fokker (meer dan 3 nestjes per jaar) en 25% bij een occasionele fokker (minder dan 3 nestjes per jaar). Bij alle aankopen werden stamboekgegevens voor de desbetreffende Bengaal mee gegeven aan de eigenaar.

Ook in Nederland en Vlaanderen wordt de meerderheid van de Bengalen gekocht bij een fokker. In 47,1% van de gevallen was dit een erkende fokker terwijl 39,7% afkomstig is van bij occasionele fokkers. Een aantal alternatieve aankoopplaatsen komen in dit onderzoek naar voren: 9,5% van de Bengalen in Nederland en Vlaanderen zijn door hun eigenaar geadopteerd, 1,23% is afkomstig van een éénmalig nestje en een andere 1,23% is van onbepaalde afkomst ('kennis die een nestje had' en 'een nestje dat echter ook wel erg professioneel werd gefokt met stamboek'). Verder geeft één eigenaar aan dat zijn Bengaal afkomstig is van een broedfokker en twee Bengalen zijn aangekocht op Marktplaats (online platform voor verkoop van nieuwe en tweedehands items via advertenties).

Bij aankoop in Vlaanderen en Nederland zijn voor 86,3% van de Bengalen stamboekgegevens mee gegeven aan de eigenaar.

2.5. Leefomgeving

Het type woning waarin de Bengalen met hun eigenaar wonen (N=261) wordt weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4: leefomgeving van de Bengaal en haar eigenaar in België en Nederland

Type woning	Aanwezigheid van tuin, balkon of koer		Bengaal heeft toegang tot	
	Ja	Nee	Een of enkele kamers	Volledige woning
Appartement	21,5%	3,4%	4,6%	20,3%
Huis	72,4%	2,3%	17,6%	57,1%

Één Bengaal leeft met de eigenaar op een boot.

51% van de Bengalen blijft de ganse dag alleen thuis tijdens werkdagen (6-8u) (N=261), bijgevolg bevindt 49% zich op werkdagen niet alleen thuis. Van de Bengalen die alleen thuis blijven vertoont 5,3% storend gedrag gedurende de dag (weglopen, dingen stukmaken, verplaatsen,...). Zodoende zorgt 94,7% niet voor zulke storende problemen.

2.6. Binnen- of buitenkat

Uit de gegevens blijkt dat 39,5% van Bengalen in België en Nederland strikte binnenhuiskatten zijn (N=261). De andere Bengalen hebben de mogelijkheid om buitenshuis los te lopen (22,6%) of worden aan de leiband buiten gelaten (17,2%). Er wordt ook vaak verklaard dat de Bengaal in een buitenren of afgezette tuin kan rondlopen (20,7%).

Uit een andere vraag die expliciet peilt naar het loslopen van de kat buiten, blijkt dat 73% van de Bengalen niet op de openbare weg losloopt (N=261). Van de overige 27% die wel buitenshuis kan loslopen heeft dit in 22,6% van de gevallen nog nooit een probleem veroorzaakt. Bij 3,4% van de Bengalen brengt dit zelden problemen teweeg en bij één Bengaal geregeld.

2.7. Samenleven met andere dieren

Belgische en Nederlandse Bengaalse katten komen het vaakst in contact met andere katten (N=262), zoals weergegeven in tabel 5.

Tabel 5: ontmoetingen tussen andere dieren en de Belgische en Nederlandse Bengaalse kat in volgorde van meest voorkomend tot minst voorkomend

Soort dier	Percentage Bengalen dat met dit soort dier in contact komt
Andere kat(ten)	29,7%
Andere Bengaalse kat(ten)	25,6%
Hond(en) ouder dan 1 jaar	18,3%
Andere*	10,3%
Geen contact met andere dieren	6,0%
Vreemde katten buitenshuis	5,7%
Hond(en) jonger dan 1 jaar	4,4%

* Andere dieren zijn: knaagdieren (4,4%), vogels (2%), andere honden met onbekende leeftijd (1,1%), reptielen (0,8%), paarden (0,7%), vissen (0,7%), schapen (0,2%), koeien (0,2%), mollen (0,2%).

Van de Bengalen die in contact komen met andere dieren is er in 59,7% van deze gevallen geen sprake van conflicten tussen de dieren (N=238). Agressie tussen de dieren komt in 17% van de contacten voor en angst tussen dieren in 10%. Van de Bengalen, waarbij een ontmoeting met een ander dier een conflict veroorzaakt, is het percentage van de gevallen waarbij gaat het om angst of agressie - en t.a.v. welke dieren - terug te vinden in tabel 6. Er worden verder nog 13,3% andere situaties beschreven door eigenaars tijdens de ontmoeting tussen hun Bengaal en een ander dier zoals 'ze stoeien wel eens en dat kan er wild aan toe gaan' of 'de Bengaal terroriseert of pest een andere kat'.

Tabel 6: voorkomen van angst of agressie tijdens ontmoetingen die een conflict veroorzaken (27%) tussen Belgische en Nederlandse Bengalen en andere diersoorten

Soort dier	Angst	Agressie
Andere kat(ten)	5,1%	8%
Andere Bengaalse kat(ten)	2,1%	4,3%
Vreemde kat(ten) buiten	1%	1,7%
Hond(en) > 1j	1,4%	2,4%
Hond(en) < 1j	0%	1%

2.8. Spelgedrag

99,6 % van de Bengaalse katten uit de enquête hebben de mogelijkheid om met speeltjes te spelen (N=257). Slechts 12,1% is niet geïnteresseerd in de aangeboden speeltjes, de overige 87,5% is daarentegen zeer geïnteresseerd. Slechts één Bengaal uit deze enquête had geen mogelijkheid om met kattenspeeltjes te spelen.

Gemiddeld spelen eigenaars 96 minuten per dag met hun Bengaal (N=240, SD=93, mediaan=60, min. 1,5 minuut max. 700 minuten). In tabel 7 is weergegeven hoe de eigenaars (N=257) het activiteitsniveau van hun Bengaal ervaren.

Tabel 7: het activiteitsniveau van Bengalen volgens eigenaars in België en Nederland

Activiteitsniveau	Aantal respondenten
Een evenwichtige afwisseling tussen slapen en actief zijn	59,9%
Heel vaak zeer actief en ondernemend spelenderwijs	34,3%
Mijn Bengaalse kat slaapt vaker dan actief te zijn	5,8%

2.9. Andere gedragingen

Wanneer de eigenaar het huis verlaat is bij 68% van de Bengalen geen verandering zichtbaar in hun gedrag (N=251). 16% van de Bengalen zoekt aandacht van de eigenaar wanneer deze het huis gaat verlaten. In 7,3% van deze situaties miauwt de Bengaal overmatig. Bij een kleine minderheid van de Bengalen heeft de eigenaar geen idee of het gedrag van de Bengaal verandert (4,5%). Nog zeldzamer (2,8%) begint de kat zenuwachtig rond te lopen, urineert naast de kattenbak (1%) of likt overmatig aan de vacht (0,3%).

63,4% van de Bengalen (N=257) wordt door hun eigenaar omschreven als een schootkat (ligt graag op de schoot, wordt graag opgepakt en geaaid), bijgevolg wordt 36,6% van de Bengalen door de eigenaar niet als een schootkat gekarakteriseerd.

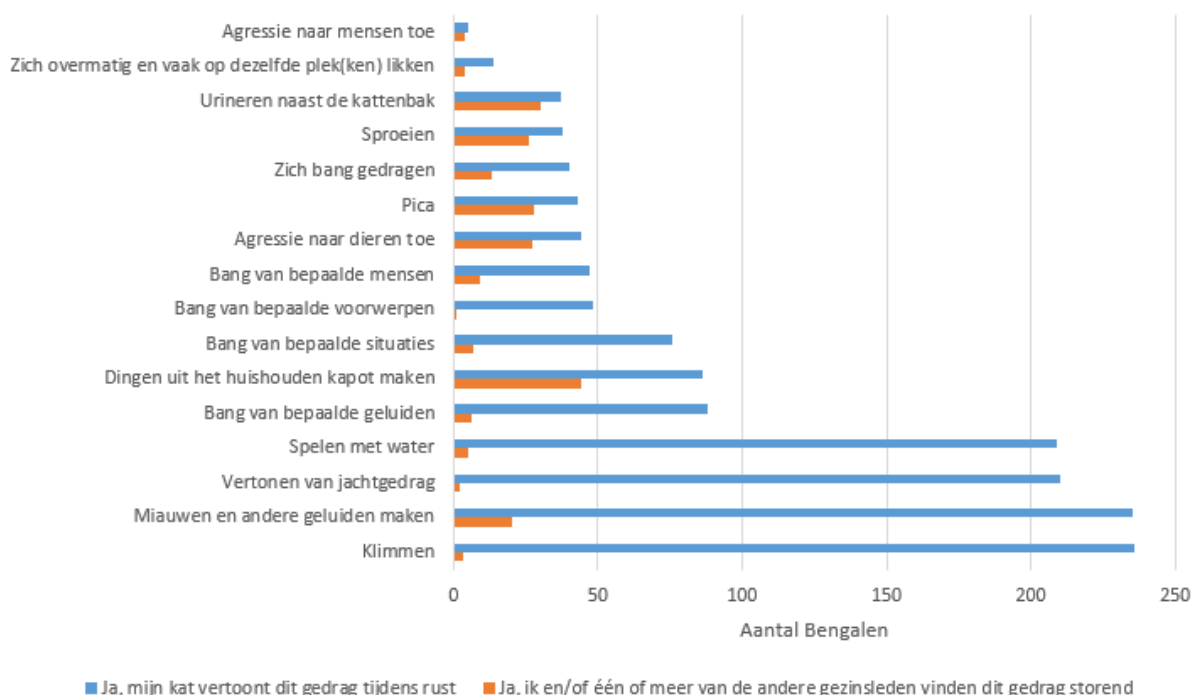
Bij de meeste Bengalen uit de enquête (N=257, 55,5%) worden geen van onderstaande gedragingen uit tabel 8 opgemerkt tijdens rust.

Tabel 8: gedragingen van de Bengaal tijdens een rustig moment volgens eigenaars in België en Nederland

Gedrag tijdens rust	Aantal respondenten
Laaghouden van de staart en/of 'kwispelen' van de staart	14,8%
Kort opheffen van een voorpootje	5,7%
Schokken van de vacht achter op de rug	5,7%
Likken van de lippen en/of neus (niet na het eten)	3,5%
Snorharen naar achter houden	1,4%
Ik weet het niet	13,4%

Er werd ook gevraagd naar andere gedragingen tijdens rust en of dit gedrag storend is voor de eigenaar en/of één of meerdere gezinsleden (N=250). De resultaten zijn weergegeven in Grafiek 2.

Gedragingen van de Bengaal in rust

Grafiek 2: gedragingen tijdens rust van de Bengaalse kat in Nederland en België

De reactie van de Bengaalse kat op nieuwe mensen, voorwerpen en situaties werd door de eigenaar (N=248) als volgt beoordeeld: 85,9% van de Bengalen gedragen zich nieuwsgierig, 10,9% kruipt weg, 2% begint te blazen en luid te miauwen, hun staart wordt dik, hun ogen worden groot en donker en oren plooiën naar achteren, twee eigenaars weten niet hoe hun kat reageert en één Bengaal valt aan.

Slechts 2,4% (N=246) van de Bengalen is gediagnosticeerd met een gedragsprobleem. Dit zijn de zes gedragsproblemen die gediagnosticeerd werden bij zes Bengalen:

1. Niet zindelijk.
2. Volgens het asiel kan hij niet samen met andere katten. Door 5 verschillende eigenaren in zijn eerste 13 maanden, vertoonde hij het eerste half jaar bij mij, echte stressklachten. Snel schrikken, aanval op mijn onderarmen waarbij hard werd gebeten en gekrast.
3. Conflict kater en gehandicapte Bengaalse poes.
4. Anneleen is voor haar langs geweest een aantal jaren geleden omdat ze toen overmatig aan het likken was.
5. Dominant.
6. Plast regelmatig binnen en heeft liever geen contact met andere katten die hier ook wonen.

Bij 5,3% van de Bengalen heeft de eigenaar een vermoeden dat hun kat mogelijk een gedragsprobleem zou kunnen hebben. Alle overige Bengalen zijn niet gediagnosticeerd met een gedragsprobleem (92,3%).

2.10. Medische achtergrond

De meeste Bengalen (79%) uit deze enquête in België en Nederland hebben geen medisch probleem (N=247). Twaalf Bengalen kampen met obesitas, drie werden geboren met het *flat chest kitten syndrome* (aangeboren afwijking waarbij de thorax dorsoventraal afgeplat is), twee werden gediagnosticeerd met patellaluxatie (verplaatsing van de knieschijf uit zijn normale positie) en twee met hypertrofische cardiomyopathie (verdikking van de hartspier t.h.v. de ventrikels). Verder ondervond één Bengaal blindheid gedurende het eerste levensjaar met progressieve retina atrofie (verlies van de lichtgevoelige cellaag van het oog) en cataract (vertroebeling van de ooglens). Dertig andere Bengalen kamp(t)en met nog andere medische problemen:

- Maagdarmklachten: diarree gedurende het eerste levensjaar, verteringsproblemen, de ziekte van Crohn (ontsteking van het gastro-intestinaal stelsel), voedselallergie (n=6), giardia (n=3), campylobacter, parvovirose, tritrichomonas, gevoelige darmen, abnormale ontlasting, chronische diarree
- Urinewegproblemen: blaasontsteking met blaasgruis (kleine kristallen in de urine), blaasproblemen, acuut nierfalen
- Luchtwegproblemen: chronische bronchitis, niesziekte
- Oogproblemen: licht slechtziend, waterig oogje dat moeilijk open kan, chronische traanvloeï
- Orthopedische problemen: gebroken patella, extra ruggenwervel, heupkopresectie, afwijkingen in knie en heup
- Congenitale afwijkingen: *twisted leg syndrome* (aangeboren afwijking waarbij de ledematen in een afwijkende positie staan)
- Problemen van het voortplantingsstelsel: oöphoritis (ontsteking van de eierstok)
- Dermatologische problemen: chronische allergische dermatitis
- Neurologische problemen: epilepsie
- Hartafwijkingen: hartruis
- Allergieën

DISCUSSIE

Het doel van dit onderzoek is om de geschiktheid van de Bengaal als huisdier na te gaan. Aan de hand van het gedrag van het dier bestaat de mogelijkheid om dit te beoordelen. Men kan nagaan of de kat gedragsproblemen heeft of bepaalde gedragingen vertoont die stress, angst, agressie of andere negatieve factoren indiceren. Dit is niet enkel belangrijk voor de mens en zijn omgeving, maar ook voor het dier zelf. Is de Bengaal geschikt om als huisdier te houden of wordt het welzijn van het dier hierdoor beperkt. Hierbij is het zeker ook belangrijk om de gezondheid van het ras te evalueren.

Reeds tijdens de uitvoering van het onderzoek was het opvallend hoe weinig reacties de vragenlijst kreeg vanuit het Waalse gewest. Slechts voor 24 Bengalen uit Wallonië werd de enquête uiteindelijk ingevuld door hun eigenaar. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat eigenaars die hun Bengaal in Wallonië niet geregistreerd hebben, een vervolging en in beslagname van hun dier riskeren. Zelfs met expliciete nadruk op het feit dat de gegevens anoniem zouden zijn, waren er maar weinig eigenaars te overtuigen tot deelname. Verder werd ook snel duidelijk dat van deze 24 Bengalen, 96% tot de F4 generatie of een verdere generatie behoort. Dit is mogelijk een vertekend beeld van de werkelijkheid, veroorzaakt door de angst die eigenaars van Bengalen op dit moment in Wallonië ervaren. Dit resultaat staat immers in schril contrast met de resultaten uit Vlaanderen en Nederland, waar de eigenaars in 45% van de gevallen zelfs geen idee hebben tot welke generatie hun kat behoort.

Een andere interessante waarneming uit de resultaten is dat een Bengaalse kat zeer oud kan worden, de oudste Bengaal binnen de enquêtegroep is immers 19 jaar. Dit is een indicatie dat de mogelijkheid bestaat om een gezonde Bengaal in België en Nederland te houden. Verder is het opvallend dat de meeste Bengalen tussen 0,6 en 6,3 jaar oud zijn, een vrij jonge populatie Bengalen dus. Dit is mogelijk te verklaren door de recente stijging in populariteit van het ras in deze contreien.

In België en Nederland wordt vooral op het internet informatie gezocht over het Bengaalse ras. Men kan zich vragen stellen bij de juistheid van informatie die verspreid wordt op het internet, aangezien weinig wetenschappelijke literatuur over dit ras beschikbaar is. De informatie op het internet is per slot van rekening zowel gebaseerd op de mening van hevige voorstanders als van even hevige tegenstanders van het ras. Het is dus zeer goed mogelijk dat hieruit verkeerde conclusies getrokken worden over de Bengaal.

Heel weinig mensen zijn volgens de resultaten van deze enquête eigenaar geworden van een Bengaal zonder vooraf informatie op te zoeken over het ras. Het is goed dat er niet vaak overgegaan wordt tot een impulsaankoop van dit ras, en evengoed eender welk ander dier, doch meer betrouwbare informatie zou het welzijn van de Bengaal ten goede komen.

Als het gaat om de aankoopplaats van de Bengaal is weer een geografisch verschil merkbaar. In het Waalse gewest zijn alle Bengalen afkomstig van een fokker en hebben ze ook allemaal stamboekgegevens. In Wallonië is de erkende fokker drie keer vaker de oorsprongsplaats van een

Bengaal dan de occasionele fokker. Dit zou, zoals reeds besproken, weer een vertekend beeld kunnen zijn van de werkelijkheid. In Vlaanderen en Nederland komt de meerderheid van de Bengalen ook van een fokker, maar de erkende en occasionele fokker worden ongeveer even vaak aangesproken. Bovendien worden ook alternatieve wegen tot het bekomen van een Bengaal aan het licht gebracht. Er wordt zelfs melding gemaakt van een broodfokker, wat een zeer groot gevaar inhoudt voor het welzijn en de gezondheid van een dier. Ook worden niet bij alle aankopen stamboekgegevens overgemaakt zoals in Wallonië, maar in de meeste gevallen wel.

De Bengalen in België en Nederland krijgen van hun eigenaars vaak veel ruimte om in te vertoeven volgens de resultaten van deze enquête. Ongeveer drie kwart van de Bengalen leeft namelijk in een huis met tuin, balkon of koer met volledige toegang tot de ganse woning. Ruwweg een vijfde van deze Bengalen heeft in het huis toegang tot enkele kamers. Ongeveer een vierde van de Bengalen woont in een appartement waarin de meeste dieren toegang hebben tot alle kamers. Bij benadering blijft de helft van de Bengalen alleen thuis gedurende zes tot acht uur tijdens werkdagen. De overgrote meerderheid heeft hiermee geen problemen (loopt niet weg, maakt geen dingen stuk of verplaatst geen voorwerpen). Wanneer de eigenaar het huis verlaat vertoont echter wel bijna een derde van de Bengalen één of meerdere tekenen van verlatingsangst. Er werd in de enquête gevraagd naar een aantal gedragingen die verlatingsangst zouden kunnen indiceren, maar zonder het dier werkelijk te observeren en in afwezigheid van gegevens over de exacte leefsituatie van het dier is het niet verantwoord om hierover conclusies te trekken. De literatuur biedt ook geen gegevens geassocieerd met het Bengaalse ras over dit probleemgedrag.

Afgerond zijn vier op de tien Bengalen in België en Nederland binnenhuiskatten. Dit komt overeen met de vaststelling van Brander en Warren (2016) dat Bengaalse katten vaak binnenhuis worden gehouden. Een vijfde van de Bengalen kan buitenshuis loslopen. Bengalen op de openbare weg zorgen slechts zeer uitzonderlijk voor problemen. Er is slechts in één geval sprake van geregelde problemen in de buurt bij het loslopen buitenshuis. De exacte omstandigheden zijn niet bekend. Dit zou doen vermoeden dat Bengalen toch niet zo'n probleemveroorzakers zijn in het openbaar zoals vaak beweerd wordt op het internet. Een kanttekening hierbij is dat ze weliswaar vaker binnenshuis of in een afgebakend buitenterrein gehouden worden.

Indien Bengalen in België en Nederland in contact komen met andere dieren betreft het in ruim de helft van de gevallen een ontmoeting met een andere bekende kat, waarvan de helft Bengaalse katten zijn. De andere helft van de ontmoetingen vindt plaats met een grote verscheidenheid aan andere (huis)dieren. Van al deze ontmoetingen is er bij een derde van de ontmoetingen sprake van angst of agressie tussen de dieren. Er wordt twee keer vaker agressie waargenomen tussen Bengalen en andere bekende katten, dan tussen twee Bengalen. Toch wordt bij ruim één op tien Bengaalse katten agressie waargenomen tijdens een treffen met een andere kat. Meerdere auteurs zoals Wassink-van der Schot et al. (2016), Hart et al. (2014) en Hart en Hart (2013) waarschuwden reeds voor dit aspect van het Bengaalse ras. Agressief gedrag kan echter verschillende mogelijke oorzaken hebben in het leefmilieu van de kat, het is daarom niet noodzakelijk een ras-gerelateerde eigenschap.

Ook werd duidelijk dat karakter en uiterlijk dan uiteindelijk de belangrijkste kenmerken zijn waarom eigenaars in België en Nederland voor een Bengaal hebben gekozen en niet voor een andere kat. Uit de resultaten blijkt dat Bengalen zeer graag mentaal gestimuleerd worden met speeltjes. Hun eigenaars zijn dan ook per dag gemiddeld anderhalf uur actief met hun kat bezig. Bovendien wordt ongeveer een vijfde van de Bengalen de mogelijkheid geboden om buiten te komen in een afgezette tuin of kattenren. Bij benadering wordt een vijfde zelfs aan de leiband uitgelaten. Dit wijst erop dat de eigenaars van Bengalen in België en Nederland over het algemeen zeer gemotiveerde mensen zijn die hun huisdier hoog in het vaandel dragen. Het is dan ook een logisch gevolg dat een derde van de Bengalen als 'heel vaak zeer actief en ondernemend spelenderwijs' wordt beschouwd door hun eigenaar. Deze resultaten komen overeen met de bevindingen van de meeste auteurs over de Bengaal in de literatuur, namelijk dat de Bengaal een actieve en speelse kat is. Toch omschrijft ruim twee derde van de eigenaars hun Bengaal ook als een schootkat (ligt graag op de schoot, wordt graag opgepakt en geaaid). Dit gegeven gaat regelrecht in op de veronderstelling van Hart et al. (2014) dat het Bengaalse ras een weinig aanhankelijk ras zou zijn.

Bijna alle Belgische en Nederlandse Bengalen uit deze enquête klimmen, miauwen en maken andere geluiden, vertonen jachtgedrag en spelen met water. Van al deze gedragingen is voornamelijk het miauwen en het maken van andere geluiden (niet gespecificeerd) storend voor de eigenaar en/of een ander lid van het huishouden, zoals ook vermeld werd in de studie van Wassink-van der Schot et al. (2016) en Braastad et al. (2016). Deze gedragingen maken allen deel uit van het repertoire van normaal kattengedrag.

Één op tien van de Bengalen uit deze enquête vertoonde storende gedragingen voor de eigenaar of één van de andere gezinsleden. Deze gedragingen zijn in volgorde van meest storend tot minst storend: dingen uit het huishouden kapot maken, gevolgd door urineren naast de kattenbak, pica, sproeien en agressie naar andere dieren toe. Deze gedragsproblemen werden reeds door Hart en Hart (2013), Wilhelmy et al. (2016) en Wassink-van der Schot et al. (2016) vermeld als gedragingen gerelateerd met het Bengaalse ras. Slechts bij zes Bengalen werd echter een diagnose gesteld van een gedragsprobleem. Hoewel onder andere Hart en Hart (2013), Hart et al. (2014) en Wassink-van der Schot et al. (2016) agressie gericht naar familieleden of bekende mensen als een gedrag voorstellen dat gerelateerd kan worden aan het Bengaalse ras, valt het op dat in deze studie slechts vijf Bengalen dit gedragsprobleem vertonen. Ook door Braastad et al. (2016) wordt agressie gericht naar de mens niet geassocieerd met het Bengaalse ras. Verder vertoont een derde van de Bengalen één of meerdere signalen van stress-gerelateerde gedragingen. Dit is toch een vrij groot deel van de enquêtepopulatie.

International Cat Care opperde meerdere ziekten als zijnde vaker voorkomend bij het Bengaalse ras. Dit wordt niet bevestigd door de resultaten uit deze studie. De meeste Bengalen met een probleem kampen met overgewicht, wat mogelijks terug te leiden is tot de hoge welvaart die heerst in deze contreien. Sterker nog, er werd voor geen enkele Bengaal een probleem met gedaalde vruchtbaarheid gerapporteerd, een probleem dat volgens Lyons (2012) wel eens zou kunnen voortzetten in verdere

generatie van het ras. Let wel dat de meeste Bengalen uit deze enquêtepopulatie gecastreerd zijn, het is niet geweten of deze voor de ingreep al dan niet nestjes hebben voortgebracht.

Het uitgevoerde onderzoek bevat enkele gebreken. Te starten met het afwezig zijn van een referentiegroep. Een referentiegroep voor dit onderzoek zou een goede vergelijkingsbasis moeten vormen voor het Bengaalse ras. De vraag blijft of het voor het Bengaalse ras nuttig is te vergelijken met een ander kattenras of met andere Europese korthaar katten. Het nadeel van een vergelijking met een ander kattenras zou kunnen zijn dat dit ras misschien zelf bepaalde rasspecifieke gedragingen of ziekten heeft waardoor de referentiegroep niet echt als referentie kan worden aanzien. Het voordeel zou zijn dat er wel degelijk met een raskat vergeleken wordt, wat de Bengaal ook is. De vraag blijft dan ook welk ras het dichtste aanleunt bij de Bengaal en als goede referentie kan worden beschouwd. Een suggestie is de Savannah omdat de ontstaansgeschiedenis van dit ras erg lijkt op dat van de Bengaal. Het is ook een vrij recent gedomesticeerd ras en de voorouder is niet *Felis silvestris*, maar een wilde katachtige namelijk de Serval.

Indien een referentiegroep zou opgestart worden met de Europese Korthaar, moet er rekening mee gehouden worden dat deze laatste een andere oorsprong heeft en dat haar domesticatiegeschiedenis al veel ouder is dan deze van de Bengaal. Vele Europese Kortharen krijgen bovendien at random nestjes, wat meestal niet het geval is bij een raskat. Verder opzoekwerk in de literatuur naar bijvoorbeeld de meest voorkomende gedragsproblemen bij andere raskatten of de Europese Korthaar zou ook als vergelijkingsmateriaal kunnen dienen voor dit onderzoek.

Er zijn ook beperkingen aan de manier waarop de studie uitgevoerd is. De uitgebreidheid van een online bevraging is immers gebonden door een maximum aantal vragen, teneinde het aantal antwoorden zo hoog mogelijk te houden. Het zou nuttig zijn om per individu van het ras een *face-to-face* gesprek te houden zodoende een vollediger beeld te krijgen van de interpretering van de gedragingen van de kat door de eigenaar. Deze zullen niet steeds correct zijn, aangezien het moeilijk is voor een niet getraind oog om bepaalde gedragingen op te merken. Ook zouden sommige vragen uitgebreider kunnen gesteld worden. De eigenaars kiezen bijvoorbeeld voor het karakter van de Bengaal, maar krijgen hier geen gelegenheid om verder uit te leggen wat ze daarmee bedoelen. De vragenlijst peilt bijvoorbeeld ook niet naar hoe groot dan exact de beweegruimte van de Bengalen is, of er voldoende schuilplaatsen zijn voorzien voor alle katten, wat het management van de kattenbakken inhoudt et cetera. Soms is het ook moeilijk voor respondenten om aan zelfrapportering te doen, zoals een eigenaar die meldt 11u per dag te spelen met zijn kat, of het andere uiterste een eigenaar die dit maar 1,5 minuut zou doen. Sommige eigenaars zouden ook wel eens in de verleiding kunnen komen om meer sociaal geaccepteerde antwoorden geven in plaats van de waarheid, hoewel dit zoveel mogelijk vermeden werd door te vermelden dat de antwoorden volledig anoniem verworven zullen worden. Ook kunnen bepaalde vragen anders geïnterpreteerd worden door respondenten, dan bedoeld door diegene die de vragenlijst opstelde. Dit werd zoveel mogelijk vermeden door voor bepaalde, mogelijk mis te interpreteren termen een definitie te voorzien. Een sterk punt van deze studie is dat er best veel eigenaars van Bengalen de online vragenlijst volledig hebben ingevuld.

CONCLUSIE

Bij analyse van de resultaten kwamen geen bijzondere merkwaardigheden over het Bengaalse ras naar voren. De resultaten zijn niet buitensporig en zouden de indruk kunnen geven dat de Bengaal in België en Nederland als een gezond kattenras kan gehouden worden. Uit dit beperkte onderzoek bleken geen erge indicaties voor gedragsproblemen of gezondheidsproblemen, rasgebonden aan het Bengaalse ras. Gedragingen dienen evenwel beoordeeld te worden in de omgeving waarin ze zich voordoen. Via een online enquête kan geen volledig beeld van de omgeving van een kat worden bekomen. Verder zullen individuele verschillen in de manier waarop een dier reageert op de leefomgeving steeds blijven bestaan binnen een soort.

Om conclusies te kunnen trekken over Bengaal-specifiek gedrag en welzijn is verder onderzoek aangewezen. Dit onderzoek zou dan meer in het veld dienen plaats te vinden om specifieke situaties en omgevingen die een invloed kunnen hebben op het gedrag en welzijn van het dier, te kunnen uitsluiten. De resultaten van de huidige studie kunnen als basis dienen voor verder onderzoek.

LITERATUURLIJST

Amat M., Luis Ruiz de la Torre J., Fatjo J., Mariotti V.M., Van Wijk S., Manteca X. (2009). Potential risk factors associated with feline behaviour problems. *Applied Animal Behaviour Science* 121, 134-139.

Beaver B.V. (2004). Fractious cats and feline aggression. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 6, 13-18.

Braastad B.O., Eriksen S.C.B., Serpell J.A. (2016). Breed, gender and age variation in behavioural traits in domestic cats (*Felis silvestris catus*). Proceedings of the 50th Congress of the International Society for Applied Ethology 12-15th July, 2016, Edinburgh, United Kingdom.

Bradshaw J. (2009). Chapter 15: Behaviour of cats. In: Jensen P. (Editor). *The ethology of domestic animals 2nd edition, an introductory text*. CABI, Oxfordshire, UK.

Bradshaw J.W.S., Casey R.A., Brown S.L. (2012). *The behaviour of the domestic cat. 2nd edition*. CABI, Oxfordshire, UK.

Brander D., Waran N. (2016). Chapter 14: Welfare issues in companion animal behaviour. In: Appleby D. (Editor). *The APBC book of companion animal behaviour. Third edition*. Souvenir Press, London, p. 250.

Cameron-Beaumont C., Lowe S.E., Bradshaw J.W.S. (2002). Evidence suggesting preadaptation to domestication throughout the small Felidae. *Biological Journal of the Linnean Society* 75, 361-366.

Driscoll C.A., Menotti-Raymond M., Roca A.L., Hupe K., Johnson W.E., Geffen E., Harley E.H., Delibes M., Pontier D., Kitchener A.C., Yamaguchi N., O'Brien S.J., Macdonald D.W. (2007). The near eastern origin of cat domestication. *Science*, 317, 519-523.

Fraser A.F. (2012). *Feline behaviour and welfare*. CABI, Oxfordshire, United Kingdom.

Gregory A., Crow S., Dean H. (2014). Chapter 12: Showing cats. In: Turner D.C. en Bateson P. (Editors). *The domestic cat: the biology of its behaviour. Third edition*. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, p. 180-182.

Hart B.L., Hart L.A. (2013). *Your ideal cat: insights into breed and gender differences in cat behavior*. Purdue University Press, West Lafayette, Indiana.

Hart B.L., Hart L.A., Lyons L.A. (2014). Chapter 11 : Breed and gender behaviour differences: relation to the ancient history and origin of the domestic cat. In: Turner D.C. en Bateson P. (Editors). *The domestic cat: the biology of its behaviour. Third edition*. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom, p. 160, 162-163.

Horwitz D.F., Pike A.L. (2016). Chapter 6: Pet selection. In: Rodan I., Heath S. (Editors). Feline behavioral health and welfare. Elsevier, St. Louis, MO, p. 61.

Keeling L., Jensen P. (2009). Chapter 7: Abnormal behavior, stress and welfare. In: Jensen P. (Editor). The ethology of domestic animals 2nd edition, an introductory text. CABI, Oxforshire, UK.

Leefmilieu Brussel (2017). Raad voor dierenwelzijn, een nieuwe gewestelijke instantie. Internetreferentie: <http://www.leefmilieu.brussels/themas/dierenwelzijn/raad-voor-dierenwelzijn-een-nieuwe-gewestelijke-instantie> (geconsulteerd op 27 april 2017).

Lyons L.A. en Kurushima J.D. (2012). Chapter 42: A short natural history of the cat and its relationship with humans. In: Little Susan E. (Editor). The Cat: clinical medicine and management. Elsevier Saunders, St. Louis, Missouri, p. 1254-1262.

Lyons L.A. (2012). Chapter 43: The feline genome and clinical implications en Chapter 44: Genetics of feline disease and traits. In: Little Susan E. (Editor). The Cat: clinical medicine and management. Elsevier Saunders, St. Louis, Missouri, p.1265,1284-1285.

Mill J. Milestones at millwood. Internetreferentie: <http://www.bengalpedigrees.com/Millwood/milestones.php> (geconsulteerd op 24/02/2017).

Overall K.L., Dunham A.E. (2002). Clinical features and outcome in dogs and cats with obsessive-compulsive disorder: 126 cases (1989–2000). *Journal of the American Veterinary Medical Association* 221, 1445-1452.

Portail de la Wallonie. Bien-être animal: chats bengals - conditions de détention. Internetreferentie: <http://www.wallonie.be/fr/bien-etre-animal-chats-bengals-conditions-de-detention> (geconsulteerd op 27 april 2017).

Portail de la Wallonie. Communication Bengal et Savannah. Internetreferentie: <http://environnement.wallonie.be/bea/Communication-Bengal-Savannah.pdf> (geconsulteerd op 27 april 2017).

Ruwet C., Pluvinage T., Mardaga P. (2016). Dossier pour la reconnaissance du chat Bengal (F5+) en tant qu'animal domestique. Zaventem, België, p. 1-49.

Seksel K. (2012). Chapter 13: Behavior problems. In: Little Susan E. (Editor). The Cat: clinical medicine and management. Elsevier Saunders, St. Louis, Missouri, p. 211-225.

Sonntag Q., Overall K.L. (2014). Key determinants of dog and cat welfare: behaviour, breeding and household lifestyle. *Revue scientifique et technique (International Office of Epizootics)*, 33, 213-220.

Tabor R. (2007). Understanding cat behavior. David & Charles, Cincinnati, OH, p. 31.

Vlaamse overheid. Natuur en Milieu: Een huisdier kopen. Internetreferentie: <https://www.vlaanderen.be/nl/natuur-en-milieu/dieren/een-huisdier-kopen> (geconsulteerd op 27 april 2017).

Vlaamse overheid. Huisdierinfo: positieve lijst. Internetreferentie: <http://www.huisdierinfo.be/positieve-lijst> (geconsulteerd op 27 april 2017).

Vlaamse overheid. Kwekers van honden en katten (vanaf 3 nesten per jaar). Internetreferentie: <https://www.vlaanderen.be/nl/natuur-en-milieu/dieren/kwekers-van-honden-en-katten-vanaf-3-nesten-jaar> (geconsulteerd op 17 november 2016).

Vigne J.D., Evin A., Cucchi T., Dai L., Yu C., Hu S., Soulages N., Wang W., Sun Z., Gao J., Dobney K., Yuan J. (2016). Earliest "domestic" cats in China identified as Leopard Cat (*Prionailurus bengalensis*). PLOS ONE, 1-11.

Wassink-van der Schot A.A., Day C., Morton J.M, Rand J., Phillips C.J.C. (2016). Risk factors for behavior problems in cats presented to an Australian companion animal behavior clinic. *Journal of Veterinary Behavior* 14, 34-40.

Wilhelmy J., Serpell J., Brown D., Siracusa C. (2016). Behavioral associations with breed, coat type, and eye color in single-breed cats. *Journal of Veterinary Behavior* 13, 80-87.

BIJLAGEN

Bijlage I: Positieve lijst zoogdieren België

Nederlandse naam	Latijnse naam
Afrikaanse dwergmuis	Mus minutoides
Alpaca (gedomesticeerd)	Lama pacos
Axishert	Axis axis
Aziatische buffel (gedomesticeerd)	Bubalus bubalis
Aziatische gestreepte grondeekhoorn*	Tamias sibiricus
Bennett's wallabie	Macropus rufogriseus
Bruine rat (kweekvormen)	Rattus norvegicus
Campbells dwerghamster	Phodopus campbelli
Cavia	Cavia porcellus
Chinchilla (kweekvormen)	Chinchilla lanigera
Chinese dwerghamster	Cricetulus barbarensis
Damhert	Dama dama
Degoe	Octodon degus
Dwergmuis	Micromys minutus
Dzjoengarse dwerghamster	Phodopus sungorus
Echte renmuizen	Gerbillus spec.
Edelhert	Cervus elaphus
Ezel (gedomesticeerd)	Equus asinus
Fret	Mustela furio
Geit (gedomesticeerd)	Capra hircus
Goudhamster	Mesocricetus auratus
Guanaco	Lama guanicoe
Hond	Canis familiaris
Huismuis (kweekvormen)	Mus musculus
Huisrund	Bos taurus
Kat	Felis catus
Konijn	Oryctolagus cuniculus
Lama (gedomesticeerd)	Lama glama
Mara	Dolichotis patagonum
Muieldier	Equus asinus x E. caballus
Muilezel	Equus caballus x E. asinus
Oostelijke wangzakeekhoorn	Tamias striatus
Paard	Equus caballus
Roborovski dwerghamster	Phodopus roborovskii
Schaap (gedomesticeerd)	Ovis aries
Sikahert	Cervus nippon
Steenbok	Capra ibex
Stekelmuis	Acomys spec.
Varken	Sus scrofa
Wild schaap	Ovis ammon

Woestijnmuizen	Meriones spec.
Zwartstaartprairiehond	Cynomys ludovicianus

Bron: Vlaamse overheid.

Bijlage II: uitnodiging tot deelname aan het onderzoek (Nederlandse versie)

Geachte heer, mevrouw

Beste kattenliefhebber

Mijn naam is Julie Rosseau en ik ben laatstejaarsstudent Diergeneeskunde optie kleine huisdieren aan de Universiteit Gent. Voor mijn masterproef (thesis), onder promoterschap van Prof. Christel Moons en Dr. Hilde Vervaecke, heb ik gekozen om het houden van de Bengaalse kat in de Belgische en Nederlandse huishoudens in kaart te brengen.

Ik heb hiervoor een online enquête opgesteld, die maximaal 15 minuten in beslag neemt. In deze enquête willen we een beeld krijgen van hoeveel Bengaalse katten gehouden worden, alsook hoe ze zich handhaven in België en Nederland en op welke manier dit gebeurt. Hierdoor is het van belang dat de enquête door een voldoende groot aantal mensen wordt ingevuld om een zo representatief mogelijk beeld te kunnen krijgen. Alle gegevens worden anoniem verwerkt en uitsluitend gebruikt in het kader van mijn masterproef.

U kan naar de enquête gaan door [hier](#) te klikken.

Alvast heel erg bedankt voor uw tijd, hulp en bijdrage aan dit onderzoek!

Indien u overigens nog andere eigenaars van Bengaalse katten zou kennen, zou ik het ten zeerste appreciëren indien u hen in mijn naam zou uitnodigen om deel te nemen aan het onderzoek.

Hoogachtend,

Julie Rosseau

Julie.Rousseau@UGent.be

Bijlage III: Nederlandstalige online enquête

Beste kattenliefhebber

Alvast heel erg bedankt voor uw hulp en bijdrage aan dit onderzoek.

De enquête zal ongeveer 10 tot 15 minuten van uw tijd in beslag nemen.

Laten we er aan beginnen!

1. Hebt u een Bengaalse kat als huisdier?

- a. Ja
 - b. Nee (einde enquête)
2. Waar woont u?
- a. Vlaanderen
 - b. Wallonië
 - c. Nederland
3. Hoeveel Bengaalse katten hebt u?
- Indien u meerdere Bengaalse katten heeft, gelieve dan één van uw katten te kiezen als onderwerp voor deze enquête. Bij voorkeur kiest u de kat die al het langste bij u verblijft. U mag zeker en vast de enquête meerdere keren invullen voor uw verschillende katten.
4. Hoe oud is uw Bengaalse kat?
- Aantal jaren:
- Aantal maanden:
5. Mijn Bengaalse kat is
- a. Vrouwelijk
 - Gesteriliseerd
 - Niet gesteriliseerd
 - b. Mannelijk
 - Gecastreerd
 - Niet gecastreerd
6. Tot welke generatie behoort uw Bengaalse kat?
- (De Bengaalse kat is als ras ontstaan uit een kruising van de Bengaalse tijgerkat (een wilde katachtige) met de gewone huiskat. De kittens die uit de kruising voortkomen worden de eerste generatie of F1 genoemd. Als men dan een F1 kat verder kruist met een gewone huiskat krijg je de tweede generatie F2. Telkens verder inkruisen met de gewone huiskat lever de volgende generatie: F3, F4, F5 etc.)
- a. Bengaalse tijgerkat
 - b. F1
 - c. F2
 - d. F3
 - e. F4
 - f. F5
 - g. F6
 - h. Verdere generatie
 - i. Ik weet het niet
7. Bent u:
- a. Een gewone katteneigenaar (kat(ten) als huisdier)
 - b. Occasionele fokker (minder dan 3 nestjes per jaar)
 - c. Erkende fokker
8. Waarom heeft u voor dit ras gekozen?
- (Meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Het uiterlijk van de Bengaal spreekt mij aan

- b. Het karakter van de Bengaal spreekt mij aan
 - c. Als gezelschapsdier, de keuze van het ras was niet belangrijk
 - d. Het ras is mij aangeraden door iemand
 - e. Een andere reden: (in te vullen)
9. Hoe heeft u zich geïnformeerd over het ras vooraleer u het dier in huis haalde?
(Meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Ik heb mij niet geïnformeerd
 - b. Internet
 - c. Boek/artikel in een tijdschrift
 - d. Fokker
 - e. Rasvereniging
 - f. Familie/vrienden/kennissen met een Bengaalse kat thuis
 - g. Overige (geef nadere toelichting): (in te vullen)
10. Waar hebt u uw kat aangekocht?
- a. Professionele, erkende fokker (meerdere fokdieren, meer dan 3 nesten per jaar, eventueel meerdere rassen)
 - b. Fokker die af en toe een nestje thuis heeft (minder dan 3 nesten per jaar)
 - c. Geadopteerd uit het asiel/overgenomen van de vorige eigenaar
 - d. Overige (geef nadere toelichting): (in te vullen)
11. Hebt u stamboekgegevens gekregen bij de aankoop van uw Bengaalse kat?
- a. Ja
 - b. Nee
12. In welke soort woning woont u met uw huidier(en)?
- a. Appartement met balkon, koer of tuin
 - b. Appartement zonder balkon, koer of tuin
 - c. Huis met koer of tuin
 - d. Huis zonder koer of tuin
 - e. Overige (geef nadere toelichting): (in te vullen)
13. De kat heeft toegang tot (maak een keuze)
- a. Binnenshuis
 - Een of enkele kamers
 - Volledige woning
 - Niet van toepassing
 - b. Buitenshuis
 - Loslopend
 - Aan de leiband
 - Niet van toepassing
 - c. Overige (geef nadere toelichting): (in te vullen)
14. As ik of een ander gezinslid het huis verlaat:
(Meerdere antwoorden mogelijk)

- a. Zoekt mij kat aandacht
 - b. Loopt mijn kat zenuwachtig rond
 - c. Miauw mijn kat overmatig
 - d. Urineert mijn kan buiten de kattenbak
 - e. Maakt mij kat meubels kapot
 - f. Likt mijn kat overmatig aan de vacht
 - g. Zijn er geen veranderingen in het gedrag van mijn kat
 - h. Ik weet het niet
15. Blijft uw Bengaalse kat op werkdagen gedurende lange tijd (6-8u) alleen thuis?
- a. Ja (naar vraag 16)
 - b. Nee (naar vraag 17)
16. Wanneer mijn kat gedurende werkdagen lange tijd (6-8u) alleen thuis is:
- a. Zorgt dit voor storend gedrag (weglopen, dingen stuk maken, verplaatsen,...)
 - b. Zorgt dit niet voor storende problemen
17. Wanneer mijn Bengaalse kat buiten losloopt:
- a. Veroorzaakt dit geregeld problemen in de buurt (meerdere klachten van burens, burenruzie, politie die erbij wordt geroepen,...)
 - b. Veroorzaakt dit zelden problemen in de buurt (enkele klachten van burens, geen ernstige schadegevallen,...)
 - c. Heeft dit nog nooit een probleem veroorzaakt in de buurt
 - d. Ik weet het niet
 - e. Mijn Bengaalse kat loopt niet los buiten
18. Met welke dieren komt uw Bengaalse kat in contact?
- (Meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Andere Bengaalse kat(ten)
 - b. Andere kat(ten)
 - c. Vreemde katten buiten
 - d. Hond(en) jonger dan 1 jaar
 - e. Hond(en) ouder dan 1 jaar
 - f. Mijn Bengaalse kat komt niet in contact met andere dieren (naar vraag 20)
 - g. Andere dieren namelijk: (in te vullen)
19. Zorgt dit samenleven soms voor conflicten tussen deze andere dieren en uw Bengaalse kat?
- a. Nee er zijn geen conflicten tussen de dieren
 - b. Ja, agressief gedrag tussen de dieren (staren, sissen, aanvallen, bijten, krabben, verwonden,...)
 - c. Ja, angst tussen de dieren (wegkruipen, elkaar ontwijken, elkaars gezelschap vermijden,...)
 - d. Andere namelijk: (in te vullen)
20. Heeft uw Bengaalse kat de mogelijkheid om te spelen met kattenspeeltjes?
- a. Ja, mijn kat is hierin zeer geïnteresseerd

- b. Ja, maar mijn kat is hierin niet geïnteresseerd
 - c. Nee
21. Hoeveel tijd wordt er gemiddeld per dag actief met de kat gependeed (spelletjes spelen, aandacht geven,...)? Gelieve het antwoord te noteren in aantal minuten.
22. Hoe zou u het activiteitsniveau van uw Bengaalse kat omschrijven?
- a. Heel vaak zeer actief en ondernemend spelenderwijs
 - b. Een evenwichtige afwisseling tussen slapen en actief zijn
 - c. Mijn Bengaalse kat slaapt vaker dan actief te zijn
23. Zou u uw Bengaalse kat omschrijven als een schootkat: ligt graag op de schoot, wordt graag opgepakt en geaaid?
- a. Ja
 - b. Nee
24. Mijn Bengaalse kat vertoont elke dag tijdens een rustig moment (niet tijdens spelen, jagen,...): (Meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Laaghouden van de staart en/of "kwispelen" van de staart
 - b. Snorharen naar achter houden
 - c. Likken van de lippen en/of neus (niet na het eten)
 - d. Kort opheffen van een voorpootje
 - e. Schokken van de vacht achter op de rug
 - f. Geen van bovenstaande
 - g. Ik weet het niet
25. Vertoont uw Bengaalse kat één of meerdere van volgende gedragingen? Vindt u of één van de andere gezinsleden dit gedrag storend?
- a. Spelen met water
 - b. Naast de kattenbak plassen
 - c. Agressie naar mensen toe
 - d. Agressie naar andere dieren toe
 - e. Zich bang gedragen
 - f. Dingen uit het huishouden kapot maken (vazen, glazen, elektronica,...)
 - g. Miauwen en andere geluiden maken
 - h. Voorwerpen eten die niet eetbaar/verteerbaar zijn (speelgoed, stokken, steentjes,...)
 - i. Klimmen
 - j. Vertonen van jachtgedrag
 - k. Bang van bepaalde voorwerpen
 - l. Bang van bepaalde mensen
 - m. Bang van bepaalde geluiden
 - n. Bang van bepaalde situaties
 - o. Sproeien (= al staand met de staart recht op een kleine hoeveelheid urine naar achteren spuiten, meestal op verticale objecten (tafelpoot, deurpost, gordijn, kast,...) waarbij de kat trappelt met de achterpoten)

- p. Zich overmatig en vaak op dezelfde plek(ken) likken
26. Hoe reageert de kat op nieuwe voorwerpen/mensen/geluiden/situaties?
- a. Kruipt weg
 - b. Is nieuwsgierig
 - c. Valt aan
 - d. Begint te blazen, luid miauwen, staart wordt dik, ogen worden groot en donker, oren plooiën naar achteren
 - e. Ik weet het niet
27. Is uw Bengaalse kat gediagnosticeerd met een gedragsprobleem?
- a. Nee
 - b. Nee, maar ik vermoed dat het wel mogelijk is dat mijn Bengaalse kat een gedragsprobleem kan hebben
 - c. Ja, namelijk: (in te vullen)
28. Welke gezondheidsproblemen heeft uw Bengaal?
- (Meerdere antwoorden mogelijk)
- a. Vruchtbaarheidsproblemen
 - b. Overgewicht
 - c. Heupdysplasie
 - d. Patella luxatie
 - e. Hypertrofische cardiomyopathie
 - f. Blindheid gedurende 1^e levensjaar
 - g. Progressieve retina atrofie
 - h. Distale neuropathie
 - i. Flat chest kitten syndrome
 - j. Geen van bovenstaande
 - k. Andere namelijk: (in te vullen)

Dankuwel voor uw medewerking aan dit onderzoek!

Hebt u opmerkingen over deze vragenlijst of antwoorden die u wilt verduidelijken, dan kan u dit hier neerschrijven: (in te vullen)